

Jaarverslag 2023

Stichting
Pensioenfonds
Smurfit Kappa Nederland

Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland
Warandelaan 2
4904 PC Oosterhout

Postbus 19, 4900 AA Oosterhout

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 32077105

Jaarverslag over het boekjaar
1-1-2023 t/m 31-12-2023

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag	
Meerjarenoverzicht	5
Voorwoord	7
Ontwikkelingen in 2023 en 2024	7
Statutaire doelstelling	10
Organisatie pensioenfonds	11
Financiële positie en ontwikkeling	14
Beleggingsbeleid	18
Communicatiebeleid	24
Pensioenbeleid	25
Premiebeleid	26
Risicohouding	28
Toeslagbeleid	33
Uitbestedingsbeleid	33
Uitvoeringskosten	34
Diverse onderwerpen	40
Verzekerdenbestand	44
Visitatiecommissie	45
Verslag van het verantwoordingsorgaan	50
Vaststelling verslag	54
Jaarrekening	
Balans per 31 december	56
Staat van baten en lasten	58
Kasstroomoverzicht	60
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	61
Toelichting op de balans per 31 december	68
Gebeurtenissen na balansdatum	77
Toelichting op de staat van baten en lasten	78
Actuariële analyse van het saldo	85
Bestemming saldo van baten en lasten	85
Risicoparagraaf	86

Overige gegevens

Resultaatbestemming	95
Actuariële verklaring	96
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	98
Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland	103

Bijlagen

Bijlage 1, Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	106
Bijlage 2, begrippenlijst	115

Bestuursverslag

Meerjarenoverzicht

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.217	2.175	2.119	2.175	2.189
Gewezen deelnemers	2.207	2.230	2.131	1.910	1.854
Pensioengerechtigden	1.659	1.601	1.545	1.481	1.432
Fluitgerechtigden	0	0	0	0	3
Totaal	6.083	6.006	5.795	5.566	5.478
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen ¹⁾	783.175	711.944	887.176	820.054	769.089
Beleggingsopbrengsten	70.063	-175.009	43.814	50.722	117.498
Rendement o.b.v. total return ²⁾	10,0%	-19,8%	5,0%	6,7%	18,1%
Kosten vermogensbeheer	0,34%	0,49%	0,38%	0,34%	0,37%
Transactiekosten	0,08%	0,09%	0,11%	0,07%	0,07%
Totale kosten vermogensbeheer	0,42%	0,58%	0,49%	0,41%	0,44%
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	628.622	590.714	787.351	834.666	752.723
Overige technische voorzieningen	1.708	2.021	2.115	1.873	1.885
Totaal technische voorzieningen	630.330	592.735	789.466	836.539	754.608

1) Dit is inclusief lopende intrest en liquiditeiten en inclusief de onder de kortlopende schulden gepresenteerde beleggingen met een negatieve waarde op balansdatum en collateral.

2) Total return houdt in dat niet alleen wordt gekeken naar de directe opbrengsten, zoals uitkering van rente en dividenden, maar ook naar de zogenoemde indirecte opbrengsten in de vorm van waardeveranderingen van beleggingen (koersresultaten).

	2023	2022	2021	2020	2019
Voorziening voor risico deelnemers ¹⁾	69.839	62.586	77.067	60.581	60.243
Overige voorzieningen ²⁾	1.230	2.523	2.537	2.386	0
Reserves					
Algemene Reserve	160.595	125.185	99.975	3.330	27.055
Premiereserve	4.049	4.200	4.200	4.200	3.500
Reserve Solvabiliteitsopslag BPR-modules	0	0	0	0	269
Totaal reserves	164.644	129.385	104.175	7.530	30.824
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	24.272	23.577	24.169	28.258	25.225
Pensioenuitkeringen	20.002	18.536	17.950	17.145	16.347
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	1.760	1.207	1.282	1.371	1.141
Per deelnemer / pensioengerechtigde in euro	454	320	350	375	315
Pensioenvermogen	860.764	780.452	966.508	900.450	842.575
Technische voorzieningen	700.169	655.321	866.533	897.120	814.851
Dekkingsgraad					
Actuele Dekkingsgraad	122,9%	119,1%	111,5%	100,4%	103,4%
Beleidsdekkingsgraad	123,3%	118,2%	106,7%	95,0%	101,5%
Vereiste Dekkingsgraad	117,1%	118,5%	116,4%	116,4%	116,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	103,9%	103,9%	103,9%	103,9%	103,9%

1) In 2021 is de voorziening voor risico deelnemers van voormalig Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland overgenomen.

2) In 2020 is deze voorziening gevormd om aan te wenden voor voormalig deelnemers van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland.

Voorwoord

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2023 (hierna: het verslagjaar) van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland (hierna: het pensioenfonds). Dit verslag wordt uitgebracht in overeenstemming met de statuten van het pensioenfonds.

De belangrijkste ontwikkelingen in 2023 én een vooruitblik voor 2024 worden in het volgende hoofdstuk ('Ontwikkelingen in 2023 en 2024') beschreven. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt er aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Statutaire doelstelling;
- Organisatie pensioenfonds;
- Financiële positie en ontwikkeling;
- Beleggingsbeleid;
- Communicatiebeleid;
- Pensioenbeleid;
- Premiebeleid;
- Risicohouding;
- Toeslagbeleid;
- Uitbestedingsbeleid;
- Uitvoeringskosten;
- Diverse onderwerpen; en
- Verzekerdenbestand.

Vervolgens worden de verslagen van de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan weergegeven met daarbij een reactie van het bestuur.

Ontwikkelingen in 2023 en 2024

Belangrijke ontwikkelingen in 2023

In deze paragraaf worden de volgende belangrijke ontwikkelingen in 2023 beschreven:

- Financiële positie en ontwikkeling in 2023;
- Toeslagverlening per 1 januari 2024;
- Wet Toekomst Pensioenen; en
- Uitvoering beschikbare premie regeling.

Financiële positie en ontwikkeling in 2023

De beleidsdekkingsgraad is gedurende 2023 met 5,1 procentpunten gestegen van 118,2% ultimo 2022 naar 123,3% ultimo 2023. De actuele dekkingsgraad is in 2023 met 3,8 procentpunten gestegen van 119,1% ultimo 2022 naar 122,9% ultimo 2023. Voornaamste reden voor de stijging van de dekkingsgraden is de stijging van het belegd vermogen. De voorziening pensioenverplichtingen is ook gestegen, maar minder hard dan het belegd vermogen. De beleidsdekkingsgraad is ultimo 2023 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 103,9% en ook hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 117,1%.

Het belegd vermogen is in het verslagjaar met € 71,2 miljoen gestegen van € 712,0 miljoen naar € 783,2 miljoen. Over het verslagjaar werd een totaal portefeuillerendement van 9,98% behaald. Het jaarrendement wijkt af van de samengestelde benchmark voor de beleggingsportefeuille. Het rendement van de strategische benchmark van de totale portefeuille bedraagt 11,37%. De underperformance bedraagt 1,39%. Het vijfjarig gemiddelde rendement wordt positief beïnvloed door de rendementen in 2019, 2020, 2021 en 2023 en wordt negatief beïnvloed door de rendementen in 2022. Het vijfjarig gemiddelde van het totaalrendement van de beleggingsportefeuille bedraagt 3,1% en ligt onder het rendement in de samengestelde strategische benchmark (3,5%).

Toeslagverlening per 1 januari 2024

Per 1 januari 2024 konden de pensioenen helaas niet worden verhoogd. Elk jaar wordt geprobeerd om de pensioenen te verhogen op basis van beleidsrichtlijnen die gevolgd moeten worden. Naast de financiële positie van het pensioenfonds is het verloop van de prijsindex van belang. Voor de door het pensioenfonds gehanteerde periode van oktober 2022 tot en met november 2023 was er helaas sprake van een daling van de prijsindex. Daardoor kon er geen toeslag worden verleend per 1 januari 2024. Dit ondanks het feit dat de financiële positie goed genoeg was. Het bestuur heeft uitgebreid onderzocht of er niet toch mogelijkheden waren om te kunnen verhogen, maar dat bleek helaas niet het geval te zijn.

Wet Toekomst Pensioenen

Op 1 juli 2023 is de Wet Toekomst Pensioenen ingegaan. Na jarenlang overleg ging na de Tweede Kamer op 30 mei 2023 ook de Eerste Kamer akkoord met deze nieuwe wet. Dit betekent dat ook ons fonds zich opmaakt voor een nieuwe pensioenregeling. In 2022 is een werkgroep opgericht waarin alle betrokken partijen – werkgever, vakverenigingen, bestuur pensioenfonds, pensioenbureau en adviseur WTW – zitting hebben. Gedurende 2023 zijn er meerdere bijeenkomsten geweest van de werkgroep en ook hebben de werkgever en de vakverenigingen met elkaar om tafel gezeten om de contouren van de nieuwe pensioenregeling verder uit te werken. Het pensioenfonds is hier nauw bij betrokken, aangezien het pensioenfonds de nieuwe pensioenregeling zal gaan uitvoeren. Het pensioenfonds heeft een risicopreferentie onderzoek laten uitvoeren onder de deelnemers dat dient als input voor de bepaling van de risicohouding en het beleggingsbeleid.

Of de gewenste overgangsdatum van 1 januari 2027 gerealiseerd kan worden hangt af van meerdere factoren. Zo heeft onze administrateur AZL aangegeven de planning voor haar klanten niet volledig te kunnen realiseren zoals was beoogd. Bij een aantal klanten is de transitiedatum dan ook verschoven, en dat was ook de bedoeling bij ons pensioenfonds. AZL had de wens om de transitiedatum voor ons pensioenfonds te verschuiven naar 1 juli 2027. Het bestuur heeft hierover overleg gehad met AZL, en er is nadrukkelijk afgesproken dat het streven blijft om de transitie per 1 januari 2027 uit te voeren. Het bestuur onderkent dat het voor AZL een zeer omvangrijke en ingewikkelde exercitie is die de hele organisatie raakt en bijvoorbeeld zijn weerslag vindt in een volledig nieuw IT-landschap. Het bestuur houdt de ontwikkelingen bij AZL nauwlettend in de gaten.

Een andere grote onzekerheid volgens het bestuur zijn de politieke ontwikkelingen in Nederland. De verkiezingsuitslag in 2023 voor de Tweede Kamer maakt volledige doorgang van de Wet Toekomst Pensioenen onzeker, en dan met name voor wat betreft het onderdeel invaren. Ook deze ontwikkelingen worden door ons nauwgezet gevolgd.

Uitvoering beschikbare premie regeling

Gedurende 2023 heeft de uitvoering van de beschikbare premie regeling plaatsgevonden door ABN AMRO Pension Services ('AAPS'). In juni 2023 heeft AAPS helaas aangegeven dat zij gaan stoppen met de uitvoering van beschikbare premie regelingen voor pensioenfonds. De dienstverlening van AAPS zou formeel eindigen per ultimo 2023. In de tweede helft van 2023 hebben wij onderzocht op welke wijze de toekomstige uitvoering van de beschikbare premie regeling geregeld kon worden. Hieruit resulteert dat Goldman Sachs Asset Management ('GSAM') de uitvoering in 2024 over gaat nemen. Na overleg met AAPS is besloten dat de overgang van AAPS naar GSAM uiterlijk op 1 juli 2024 moet zijn afgerond.

Vooruitblik 2024

Het pensioenfonds zal in 2024 nadrukkelijk aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

- Wet Toekomst Pensioenen;
- Datakwaliteit; en
- Uitvoering beschikbare premie regeling.

Wet Toekomst Pensioenen

Gedurende 2023 heeft de inhoud van de nieuwe pensioenregeling steeds meer vorm gekregen. In 2024 zal op grond van het overleg tussen pensioenfondsen en de sociale partners het transitieplan worden opgesteld dat voor 1 januari 2025 zal worden ingediend bij De Nederlandsche Bank. Vervolgens zal voor 1 juli 2025 het implementatieplan worden ingediend. Het pensioenfonds streeft ernaar om per 1 januari 2027 over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel.

Datakwaliteit

Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Een belangrijk element in deze bedrijfsvoering betreft de kwaliteit van de data die worden verwerkt om de pensioenregeling adequaat uit te kunnen voeren. Hierbij is het van belang dat data altijd volledig en juist (inclusief tijdig) zijn voor het doel waarvoor zij gebruikt worden. Volgens de Wet Toekomst Pensioenen moet het pensioenfonds kunnen aantonen dat de datakwaliteit voor, tijdens en na de transitie geborgd is. Het pensioenfonds volgt in principe het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie. Hiermee kan het pensioenfonds op een consistente en aantoonbare wijze de datakwaliteit vóór de transitie onderbouwen en borgen. Gedurende 2023 en 2024 worden in principe alle zes fases doorlopen die zijn beschreven in het Kader Datakwaliteit.

Uitvoering beschikbare premie regeling

In het tweede kwartaal van 2024 gaat de uitvoering van de beschikbare premie regeling van AAPS over naar GSAM. Het pensioenfonds heeft voor GSAM gekozen, omdat dit voor het pensioenfonds een bekende partij is. GSAM verzorgt al de uitvoering van het deel van het beleggingspakket voor de oud-deelnemers van het Smurfit Nederland Pensioenfonds. Ook voert GSAM het vermogensbeheer uit voor het Basispakket. Voor de deelnemers aan de beschikbare premie regeling heeft dit een aantal gevolgen:

- Voor deelnemers die meerdere beleggingsrekeningen bij AAPS hebben geldt dat deze worden samengevoegd tot één rekening bij GSAM.
- De mogelijkheid om zelf te beleggen verdwijnt bij GSAM omdat er bij AAPS te weinig deelnemers zijn die hier gebruik van maken.
- De beleggingsfondsen die ten grondslag liggen aan de adviesmixen van GSAM zijn anders dan bij AAPS.

Statutaire doelstelling

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds dat is opgericht op 24 november 1999 en statutair gevestigd te Eindhoven. Het kantoor van het pensioenfonds is gevestigd in Oosterhout.

Het pensioenfonds stelt zich ten doel om de pensioenovereenkomsten uit te voeren conform de statuten en de aan de pensioenrechten en -aanspraken ten grondslag liggende pensioenreglementen. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van werkgever en werknemers. De pensioenregeling voorziet in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, vastgesteld en vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

Missie, visie en strategie

Missie

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling(en) uit die de werkgever en de vakbonden zijn overeengekomen voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers (slapers), gepensioneerden en andere aanspraakgerechtigden. Op basis van de pensioenreglementen worden er nominale pensioenaanspraken opgebouwd in het Basispakket, waarbij het waardevast houden van het pensioen voorwaardelijk is. De voorwaardelijke toeslagverlening is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds en de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast worden er pensioenkapitalen opgebouwd in het Beleggingspakket. De uitvoering van de pensioenregeling(en) dient integer, transparant, maatschappelijk verantwoord en kostenefficiënt te zijn, waarbij de financiële baten en lasten evenwichtig tussen belanghebbenden worden verdeeld.

Visie

De pensioensector opereert in een complexe financiële omgeving. Er zijn tal van ontwikkelingen die van invloed zijn op deze omgeving, zoals bijvoorbeeld de geopolitieke spanningen, en de Europese ontwikkelingen (zoals de financiële en fiscale ontwikkelingen en de economische integratie), de maatregelen van de centrale banken, de ontwikkelingen ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen én de gevolgen van het corona-virus. Daarnaast staat de Nederlandse pensioensector de komende jaren een aantal ingrijpende veranderingen te wachten, zoals de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het voorgaande maakt het voor pensioenfondsen lastig om de voorgestane visie en strategie uit te voeren. Maar gelijktijdig is het een échte uitdaging voor het pensioenfondsbestuur en de sociale partners om een toekomstbestendige pensioenvoorziening te realiseren binnen de contouren van het huidige pensioenfonds. Het pensioenfonds wil in ieder geval een betrouwbare en stabiele partner zijn voor alle betrokken partijen in deze turbulente tijden.

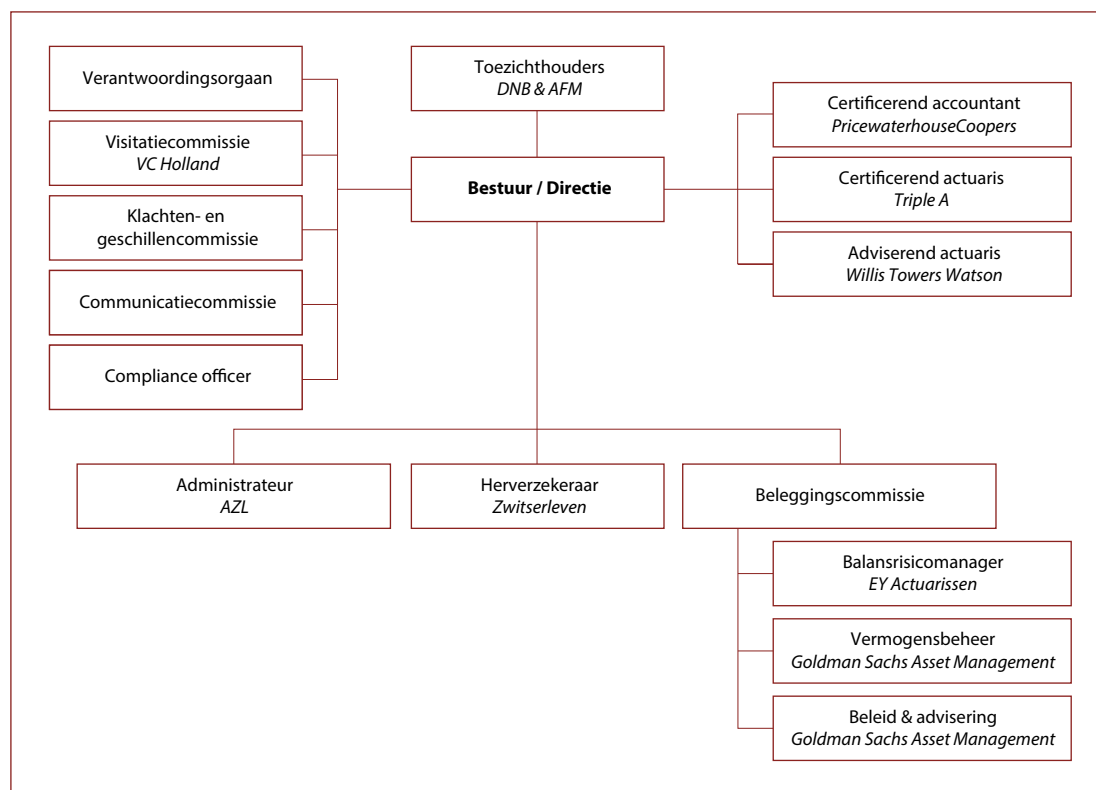
Strategie

Met de strategie wordt aangegeven op welke wijze het pensioenfonds de missie wil volbrengen met inachtneming van de visie van het fonds. Deze strategie komt tot uitdrukking in de organisatie van het pensioenfonds en in het gevoerde beleid. In het restant van dit bestuursverslag wordt hier uitgebreid aandacht aan besteed.

Organisatie pensioenfonds

Organogram

De organisatie van het pensioenfonds per 31 december 2023 staat in het onderstaande organogram gegeven. De diverse onderdelen van het organogram worden in het hoofdstuk 'Organisatie pensioenfonds' besproken.

Bestuur/directie

Het bestuur van het pensioenfonds is paritair samengesteld en bestaat uit zes personen. Daarvan zijn drie bestuurders van werkgeverszijde, twee van werknemerszijde en één vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden. In het verslagjaar was Steven Stoffer voorzitter van het bestuur, terwijl Ton van Gestel secretaris was. De huidige zittingstermijn eindigt voor alle bestuursleden ultimo 2024. In de loop van 2024 zal worden uitgewerkt hoe het bestuur er uit zal zien per 1 januari 2025 voor een komende periode van vier jaar.

Het bestuur bestaat uit de volgende leden, waarbij alle leden man zijn en ouder dan 40 jaar:

Functie	Naam	Namens	Vanuit
Voorzitter	Steven Stoffer	Werkgever	Smurfit Kappa Nederland B.V.
Algemeen lid	Ed Vervoort	Werkgever	Smurfit Kappa Nederland B.V.
Algemeen lid	Peter van Dijk	Werkgever	Smurfit Kappa Nederland B.V.
Secretaris	Ton van Gestel	Pensioengerechtigden	Pensioengerechtigden
Algemeen lid	Marc van den Heuvel	Werknemers	Smurfit Kappa Nederland B.V.
Algemeen lid	Peter Fleurkens	Werknemers	

Sinds 2021 treedt Arno Voets op als aspirant bestuurslid waarbij hij als toehoorder aanwezig is bij de bestuursvergaderingen. Hij heeft in 2022 zijn diploma Geschiktheidsniveau A behaald. In 2023 is hij goedgekeurd door De Nederlandsche Bank. Vanaf eind 2022 treedt Käthe van Gorp eveneens op als aspirant bestuurslid en zij is vanaf 2023 ook als toehoorder aanwezig bij de bestuursvergaderingen en zij is gestart met de opleiding tot Geschiktheidsniveau A.

In 2023 zijn er zes reguliere bestuursvergaderingen geweest die deels digitaal hebben plaatsgevonden en deels op het kantoor van Smurfit Kappa te Schiphol; in principe wordt er eenmaal per twee maanden een bestuursvergadering georganiseerd. Het bestuur heeft verder regelmatig overleg gehad met de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan. De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen zijn beschreven in de paragraaf 'Belangrijke ontwikkelingen in 2023'.

Bestuurscommissies

Het bestuur van het pensioenfonds wordt ondersteund door de volgende commissies:

- Beleggingscommissie:
 - Het bestuur laat zich bij het vermogensbeheer bijstaan door een beleggingscommissie waarvan de leden door het bestuur worden benoemd. De beleggingscommissie stelt in opdracht van het bestuur een beleggingsbeleidsplan op met onder meer richtlijnen voor het vermogensbeheer. Daarnaast houdt de commissie contact met de fiduciair manager en de balansrisicomanager. De beleggingscommissie bestaat uit Steven Stoffer, Peter van Dijk en Ton van Gestel. Marc van den Heuvel en Peter Fleurkens zijn als toehoorder aanwezig bij de bestuursvergaderingen van de beleggingscommissie. Steven Stoffer treedt op als voorzitter van de beleggingscommissie. De beleggingscommissie heeft 6 reguliere commissievergaderingen gehad in 2023 die eveneens deels online en deels op het kantoor van Smurfit Kappa te Schiphol hebben plaatsgevonden.
- Communicatiecommissie:
 - Deze commissie adviseert het bestuur over vraagstukken die zich voordoen bij de communicatie richting de belanghebbenden van het pensioenfonds. De commissie bestaat uit Ton van Gestel en Marco Kiewiet.
- Klachten- en geschillencommissie:
 - Het pensioenfonds kent een klachten- en geschillenregeling. In deze regeling staat de te volgen procedure beschreven als er een klacht of geschil is over (het functioneren van) het pensioenfonds. Zo zal een klacht of geschil door deze commissie in behandeling worden genomen. De klachten- en geschillencommissie bestaat momenteel uit Ed Vervoort, Marc van den Heuvel en Ton van Gestel. Er zijn gedurende 2023 twee klachten binnengekomen, die beiden betrekking hadden op gewezen deelnemers die van mening zijn dat de pensioenopbouw te laag is vastgesteld. Deze klachten zijn in behandeling genomen door de klachten- en geschillencommissie. In 2023 heeft de commissie na grondig onderzoek geconcludeerd dat de pensioenopbouw in beide dossiers op een juiste wijze door het pensioenfonds is vastgesteld, zodat de klachten ongegrond zijn verklaard. Beide gewezen deelnemers hebben vervolgens hun klachten voorgelegd bij de Geschillen Instantie Pensioenen.

Compliance Officer

Het pensioenfonds heeft een compliance officer die onder meer is belast met de controle op de naleving van de gedragscode en de toepassing van wet- en regelgeving door het pensioenfonds. Over 2023 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd. Marc van der Velden is de compliance officer van het pensioenfonds.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan dat als voornaamste taak heeft om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast kan het verantwoordingsorgaan advies geven op het gebied van onder andere beloningsbeleid, de vorm en inrichting van het interne toezicht, de interne klachten- en geschillenprocedure, het communicatie- en voorlichtingsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst, overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing, samenvoeging, omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, en over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten. De taken en

bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan – evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze – zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan bestond in het verslagjaar uit drie personen. Daarvan is één lid namens de werkgever, één lid namens de werknemers en één lid namens de pensioengerechtigden. Het verantwoordingsorgaan bestond in 2023 uit Lieke Koelewijn (namens de werkgever), Frank Machiels (namens de werknemers) en Lout de Goeij (namens de pensioengerechtigden). Alle leden van het verantwoordingsorgaan zijn ouder dan 40 jaar. De termijn voor het verantwoordingsorgaan loopt af per ultimo 2024. In de loop van 2024 zal worden uitgewerkt hoe het verantwoordingsorgaan er uit zal zien per 1 januari 2025 voor een komende periode van vier jaar.

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2023 wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Verslag van het verantwoordingsorgaan'.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht van het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een visitatiecommissie. Deze commissie heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De taken en bevoegdheden van dit orgaan – evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze – zijn vastgesteld in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van de visitatiecommissie.

De visitatiecommissie bestaat uit John Ruben, Herma Polee en Ronald Sijsenaar.

Voor een samenvatting van het rapport van de visitatiecommissie wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Verslag van de visitatiecommissie'.

Sleutelfunctiehouders

Het pensioenfonds kent sleutelfunctiehouders voor de volgende onderdelen: risicobeheer, actuariaat en interne audit. Deze functies worden uitgevoerd door respectievelijk de heer Heino de Geus van WTW, de heer Jack Tol van Triple A én de heer Peter Fleurkens die ook bestuurslid is.

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. voor met name de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie, de communicatie én de jaarverslaggeving.

Advisering en certificering

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in het kader van de advisering en certificering gedurende 2023 de volgende partijen benoemd respectievelijk gebruik gemaakt van de diensten van:

- Goldman Sachs Asset Management – adviseur vermogensbeheer;
- PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. – fiscale adviseur;
- PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. – externe accountant (controleerend);
- Triple A – externe actuaris (certificerend);
- WTW – externe actuaris (adviserend); en
- Houthoff – juridisch adviseur.

Balansrisicomanager

EY Actuarissen treedt op als balansrisicomanager van het pensioenfonds. Maandelijks worden de overlay strategieën geëvalueerd door de balansrisicomanager én – op incidentele basis – worden aanvullende onderwerpen bestudeerd.

Herverzekeraar

Ter dekking van een deel van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico is gekozen voor herverzekering door middel van een overeenkomst met Zwitserleven die per 1 januari 2020 is aangegaan voor een periode van vijf jaar. Het eigen risico van deze herverzekering is gelijk aan 125% van de verwachte schadelast gedurende de contractperiode, zodat deze verzekering ten doel heeft om extreme risico's af te dekken. In 2024 zal worden onderzocht hoe de herverzekering vanaf 1 januari 2025 ingevuld zal worden.

Vermogensbeheer

Het beheer van het vermogen van het pensioenfonds wordt vanaf 1 december 2022 uitgevoerd door Goldman Sachs Asset Management. Het beheer van het vermogen wordt uitgebreid beschreven in het hoofdstuk 'Beleggingsbeleid'.

De uitvoering van de beschikbare premie regelingen is eveneens opgedragen aan vermogensbeheerders. In 2023 waren dat 'Robeco Pension Providers/ABN AMRO Pension Services' en Goldman Sachs Asset Management (voorheen Nationale-Nederlanden Investment Partners).

Financiële positie en ontwikkeling

Algemeen

De financiële positie van het pensioenfonds komt tot uitdrukking in de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft aan hoe een pensioenfonds er financieel voor staat. Het geeft de verhouding aan tussen het kapitaal dat het pensioenfonds bezit en het kapitaal dat het pensioenfonds nodig heeft om nu en in de toekomst alle pensioenen te kunnen betalen (= de verplichtingen). Een dekkingsgraad van bijvoorbeeld 105% betekent dat het pensioenfonds € 1,05 aan vermogen heeft voor elke euro die het moet uitkeren. Er zijn echter verschillende soorten dekkingsgraden, die hierna ieder afzonderlijk worden besproken.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden (inclusief Ultimate Forward Rate (hierna 'UFR')) van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. De beleidsdekkingsgraad is leidend voor diverse onderdelen van het beleid van het pensioenfonds, zoals het toeslagbeleid. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg ultimo 2023 123,3%. Ultimo 2022 was dit 118,2%, zodat de beleidsdekkingsgraad is gestegen met 5,1 procentpunten. Voornaamste reden voor de stijging van de dekkingsgraden is stijging van het belegd vermogen in 2023.

Actuele dekkingsgraad (inclusief UFR)

De actuele dekkingsgraad (inclusief UFR) wordt bepaald door de waarde van de beleggingen te delen door de waarde van de verplichtingen, waarbij beide worden berekend met behulp van de markttrente. De waardering van de verplichtingen wordt gebaseerd op de UFR-methodiek. Ultimo 2023 bedroeg de actuele dekkingsgraad (inclusief UFR) 122,9%. Ultimo 2022 was dit 119,1% zodat de actuele dekkingsgraad (inclusief UFR) is gestegen met 3,8 procentpunten.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad (inclusief UFR) zag er in 2023 als volgt uit:

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Aanwezige dekkings- graad 2023
Primo	780.452	655.321	119,1%
Beleggingsopbrengsten	77.308	48.301	2,8%
Premie	22.982	18.452	0,1%
Waardeoverdrachten	-1.265	-946	0,0%
Kosten	-365	-246	0,0%
Uitkeringen	-20.002	-20.013	0,6%
Kanssystemen	0	-1.993	0,4%
Toeslagverlening	0	1.293	-0,2%
Overige mutaties TV	0	0	0,0%
Andere oorzaken	1.654	0	0,1%
Ultimo	860.764	700.169	122,9%

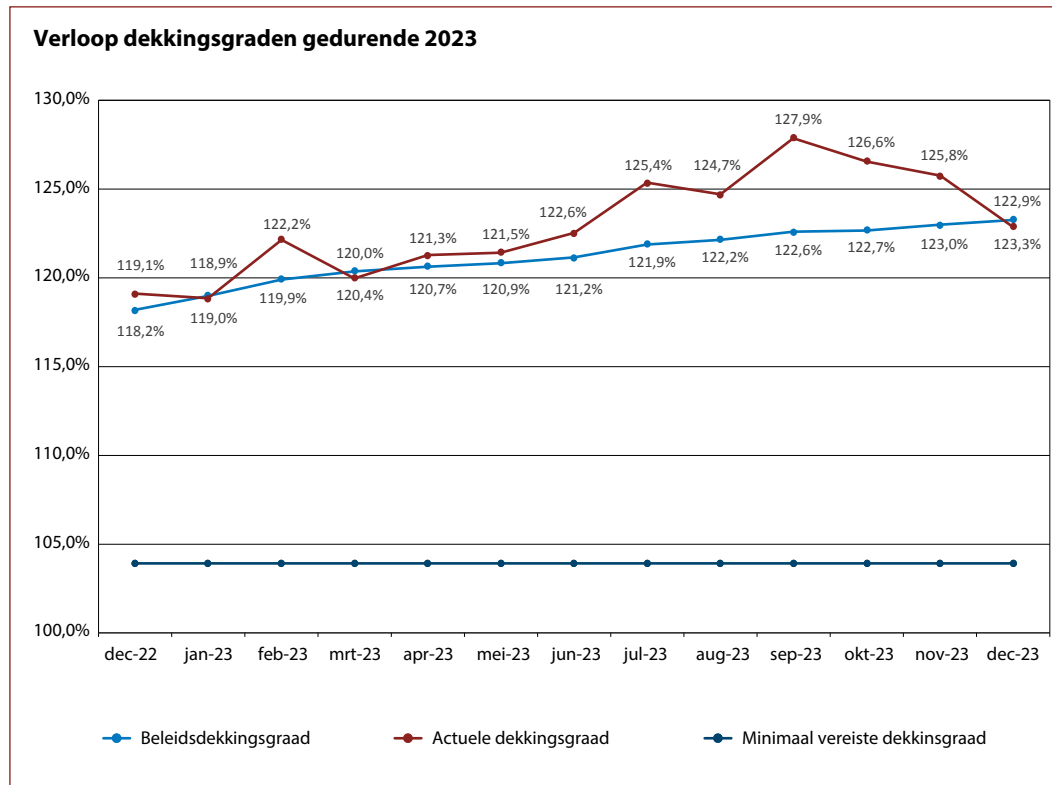
Onder de post 'Toeslagverlening' is de aanvullende toeslag zichtbaar die per 1 januari 2023 is toegekend aan de overgaande deelnemers van Smurfit NL. Deze aanvullende toeslag is gefinancierd uit de overige voorzieningen, het effect van de afname van deze balanspost maakt deel uit van de post 'Andere oorzaken'. Per saldo heeft de aanvullende toeslag geen effect op de dekkingsgraad gehad.

Marktwaarde dekkingsgraad (exclusief UFR)

De marktwaarde dekkingsgraad (exclusief UFR) wordt bepaald door de waarde van de beleggingen te delen door de waarde van de verplichtingen, waarbij beide worden berekend met behulp van de daadwerkelijke marktrente. Ultimo 2023 bedroeg de feitelijke dekkingsgraad (exclusief UFR) 123,1%. Ultimo 2022 was dit 118,8%, zodat de actuele dekkingsgraad (exclusief UFR) is gestegen met 4,3 procentpunten. De marktwaarde dekkingsgraad wordt berekend ten behoeve van de rente-afdekking.

Verloop van de dekkingsgraden in 2023

Gedurende 2023 lieten de dekkingsgraden het verloop zien zoals getoond in de volgende figuur:

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad is ook een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegekend. Ultimo 2023 bedroeg de reële dekkingsgraad 92,6%. Ultimo 2022 was dit 88,5%, zodat de reële dekkingsgraad is gestegen met 4,1 procentpunten.

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen alsof het een pensioenverplichting is. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het pensioenfonds voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedroeg per 31 december 2023 103,9%.

Vereiste dekkingsgraad

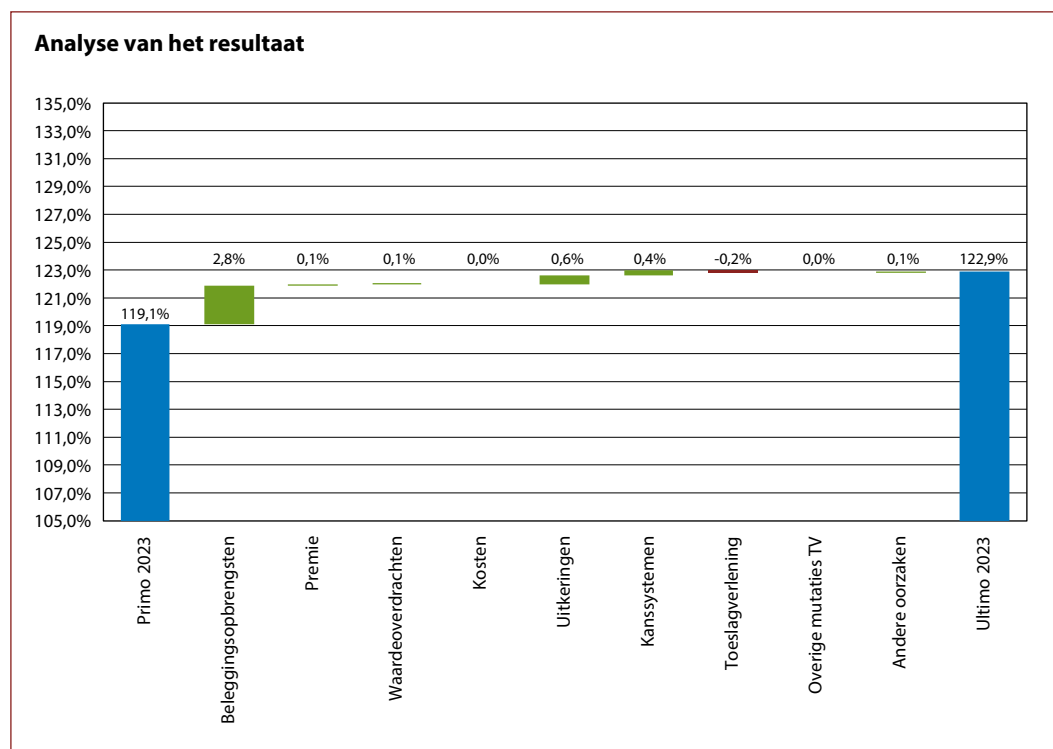
De vereiste dekkingsgraad bedroeg per 31 december 2023 117,1%.

Herstelplan

Voor pensioenfondsen is de beleidsdekkingsgraad de graadmeter van de financiële positie van het fonds. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad dan is er sprake van een tekort en zal er een herstelplan ingediend moeten worden. Eind 2023 was de beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad waardoor er voor 2024 – net als voor 2023 – geen herstelplan van toepassing is.

Analyse van het resultaat

De belangrijkste oorzaak van het positieve resultaat in 2023 zijn de positieve beleggingsopbrengsten.

Analyse jaarresultaat

	2023	2022
Wijziging rentetermijnstructuur	-21.694	245.119
Beleggingsopbrengsten	50.700	-171.126
Premies en koopsommen	4.530	-4.306
Waardeoverdrachten	-319	-107
Kosten	-119	380
Uitkeringen	11	31
Sterfte	1.406	-657
Arbeidsongeschiktheid	726	-813
Reguliere mutaties	-138	-128
Toeslagverlening	-1.293	-39.015
Wijziging overlevingstafel	0	-4.354
Wijziging ervaringssterfte	0	0
Andere oorzaken	1.503	132
Totaal jaarresultaat	35.313	25.156

Beleggingsbeleid

Beleid

Het pensioenfonds heeft in het verslagjaar de volgende wijzigingen aangebracht in het beleggingsbeleid:

- Het pensioenfonds heeft een ALM-studie laten uitvoeren. Het doel van de ALM-studie was om het (strategische) beleggingsbeleid te optimaliseren ten opzichte van de verplichtingen van het pensioenfonds en in onderlinge samenhang met ander (financieel) beleid, waaronder het premiebeleid. Het pensioenfonds heeft hiertoe een aantal mogelijke beleggingsstrategieën laten doorrekenen onder diverse (stochastische en deterministische) economische scenario's. De ALM-studie heeft laten zien dat het bestaande beleggingsbeleid van het pensioenfonds goed presteerde en voldoet aan de risicomaatstaven op middellange en lange termijn.
- Uit de ALM-studie is gebleken dat het verhogen van de renteafdekking aantrekkelijk lijkt. Het pensioenfonds heeft dit samen met de fiduciair beheerder en externe adviseur nader onderzocht. Aangezien ook dit vervolgonderzoek leidde tot positieve uitkomsten, heeft het pensioenfonds de rentestaffel aangepast. Aan het einde van elk kwartaal zal worden bepaald of de afdekking aangepast dient te worden op basis van de dan geldende 20-jaars swaprente.
- Het pensioenfonds heeft besloten om hypotheek en bedrijfsobligaties toe te voegen aan de matchingportefeuille. Beide beleggingen zijn immers gevoelig voor ontwikkelingen in de marktrente en lenen zich daarom goed voor opname in de matchingportefeuille. De renteafdekking is hierop met 5%-punt verhoogd.
- In juni is de strategische valuta-afdekking herzien. Het pensioenfonds heeft geconstateerd dat het openlaten van enig valutarisico diversificatievoordelen met zich meebrengt, in het bijzonder in tijden van grote renteversillen tussen centrale banken. De strategische valuta-afdekking van de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Brits pond is verlaagd van 100% naar 50%. De bandbreedte rondom de strategische valuta-afdekking is vastgesteld op 50%-75%. De valuta-afdekking is vastgesteld op 65%. De normweging zal ieder jaar opnieuw worden vastgesteld binnen de bandbreedte van 50%-75%. Het pensioenfonds dekt, net als voorheen, geen andere valuta af dan de Amerikaanse dollar, Japanse yen en Britse pond.
- De 'quarantaine portefeuilles' waarin de beleggingen in Rusland door PGGM zijn ondergebracht bleven ook in 2023 voortbestaan. Waar mogelijk zijn deze portefeuilles gedurende het jaar afgebouwd onder de voorwaarde dat er een redelijke prijs werd ontvangen en een betrouwbare partner beschikbaar was om de posities aan te verkopen. Het is niet gelukt om onder deze voorwaarden de Russische beleggingen volledig te verkopen. De quarantaineportefeuilles worden begin 2024 nog steeds beheerd door PGGM. Het betreft het "PGGM Emerging Markets Equity Fund – Afgezonderde Beleggingen Participaties A" met een totale omvang per ultimo 2023 van € 10,2 miljoen. Ons pensioenfonds heeft een aandeel van 0,47% in het beleggingsfonds hetgeen per ultimo 2023 overeenkomt met een bedrag van ongeveer € 49 duizend.
- Het pensioenfonds heeft in maart het Beleid Duurzaam Beleggen definitief vastgesteld. Het Beleid Duurzaam Beleggen is afgestemd op de SFDR- en SRD II-wetgeving. Ook geeft het pensioenfonds in dit document weer hoe het aansluit bij de Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de Nederlandse sanctiewetgeving.
- In oktober heeft het pensioenfonds de allocatie naar multifactor aandelen beëindigd. De beleggingen bij vermogensbeheerder Robeco zijn verkocht en de opbrengst is herbelegd in de beleggingscategorie aandelen ontwikkelde markten. De strategische asset allocatie is hierop aangepast. De normweging naar aandelen ontwikkelde markten steeg door deze wijziging van 21,8% naar 32,7%.
- Het pensioenfonds heeft de investment cases en kaderstellingen voor de beleggingscategorieën aandelen en vastgoed herzien. Verder zijn ook de beleggingsovertuigingen herzien. Deze update heeft niet direct tot wijzigingen in de portefeuille geleid.
- De benchmark voor hypotheek is gewijzigd naar het feitelijke portefeuillerendement. Het pensioenfonds was al enige tijd ontevreden over de mate waarin de voorheen gehanteerde benchmark de feitelijke karakteristieken van de hypotheekportefeuille weerspiegelde. Dit leidde soms tot grote afwijkingen tussen portefeuillerendement en (niet-representatieve) benchmarkrendement. In overleg met de fiduciair beheerder, en voortbordurend op eerder onderzoek naar een mogelijke representatieve benchmark, is geconcludeerd dat er geen goede benchmark beschikbaar is. Het pensioenfonds heeft daarom besloten de benchmark voor de hypotheekportefeuille gelijk te stellen aan het feitelijke portefeuillerendement.

Ontwikkeling belegd vermogen in 2023

Het belegd vermogen is in het verslagjaar met € 71,2 miljoen gestegen van € 712,0 miljoen naar € 783,2 miljoen.

Het belegd vermogen is ultimo 2023 ondergebracht bij verschillende vermogensbeheerders (Goldman Sachs Asset Management (GSAM), Northern Trust, Abrdn, Syntrus Achmea Real Estate & Finance, PGGM en State Street Global Advisors).

Returnportefeuille

De returnportefeuille bestaat uit vijf beleggingscategorieën. De weging ultimo jaar van de returnportefeuille bedraagt 48,8% (norm 49,6%). Het belegd vermogen in de returnportefeuille bedraagt ultimo verslagjaar € 384,1 miljoen (ultimo 2022 € 358,1 miljoen).

De returnportefeuille is op onderstaande wijze uitgezet:

- Aandelen ontwikkelde markten wordt belegd middels een beleggingsfonds van Northern Trust.
- Aandelen opkomende markten wordt belegd middels een beleggingsfonds van Northern Trust.
- Privaat vastgoed wordt belegd middels een beleggingsfonds van PGGM.
- Emerging market debt local currency wordt belegd middels een beleggingsfonds van State Street Global Advisors.
- De valuta-afdekking vindt plaats middels een valuta-overlay. De valutatermijncontracten worden onder deze beleggingscategorie gerekend. De valuta-overlay wordt uitgevoerd door GSAM.

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bestaat uit drie beleggingscategorieën. De weging ultimo jaar bedraagt 51,2% (norm 50,4%).

Het belegd vermogen in de matchingportefeuille bedraagt ultimo verslagjaar € 399,1 miljoen (ultimo 2022 € 353,9 miljoen).

De matchingportefeuille is op onderstaande wijze uitgezet:

- De renteafdekking is ingericht op basis van drie Duration Matching Range (DMR) fondsen van fiduciair beheerder GSAM.
- Bedrijfsobligaties ontwikkelde markten wordt belegd middels een beleggingsfonds van Abrdn.
- Hypotheken wordt belegd middels een beleggingsfonds van Syntrus Achmea Real Estate & Finance.
- Liquide middelen worden voor het overgrote deel aangehouden in twee geldmarktfondsen van fiduciair beheerder GSAM.

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het belegd vermogen in 2023.

Beleggingsbeleid	Ultimo 2023		Ultimo 2022		Norm 2023
	(x € 1.000)	in %	(x € 1.000)	in %	in %
Returnportefeuille	384.093	48,8	358.056	50,3	49,6
Matchingportefeuille	399.082	51,2	353.940	49,7	50,4
Totaal	783.175	100,0	711.996	100,0	100,0

Strategische beleggingsbeleid

De beleggingsportefeuille is onderverdeeld in een returnportefeuille met een normweging van 49,6%, waarvan 42,6% liquide beleggingen en 7,0% illiquide beleggingen, en een matchingportefeuille met een normweging van 50,4%, waarvan 45,4% liquide beleggingen en 5,0% illiquide beleggingen. Onderstaande tabel beschrijft de strategische asset allocatie en gehanteerde benchmarks zoals opgenomen in het Beleggingsplan:

Beleggingscategorie	Norm %	Strategische benchmark
Matchingportefeuille	50,4	
DMR-fondsen en liquiditeiten	34,4	Af te dekken verplichtingen
Euro bedrijfsobligaties	11,0	Barclays Euro Aggregate Corporate
Hypotheke	5,0	Portefeuillerendement
Returnportefeuille	49,6	
<i>Obligaties</i>		
Emerging markets obligaties LC	5,0	JP Morgan GBI-EM Global Diversified
<i>Aandelen</i>		
Ontwikkelde markten	32,7	MSCI World NTR Index
Opkomende markten	4,9	MSCI EM NTR Index
<i>Illiquide beleggingen</i>		
Privaat vastgoed	7,0	Portefeuillerendement
Totaal	100,0	

Gedurende 2023 zijn er enkele wijzigingen met betrekking tot strategische allocatie en benchmarks doorgevoerd:

- De beleggingscategorie aandelen multifactor is beëindigd. De allocatie is opgevuld door de allocatie (en normweging) voor aandelen ontwikkelde markten te verhogen.
- De benchmark voor hypotheke is gewijzigd naar portefeuillerendement.
- De beleggingscategorieën euro bedrijfsobligaties en hypotheke zijn verplaatst naar de matchingportefeuille.

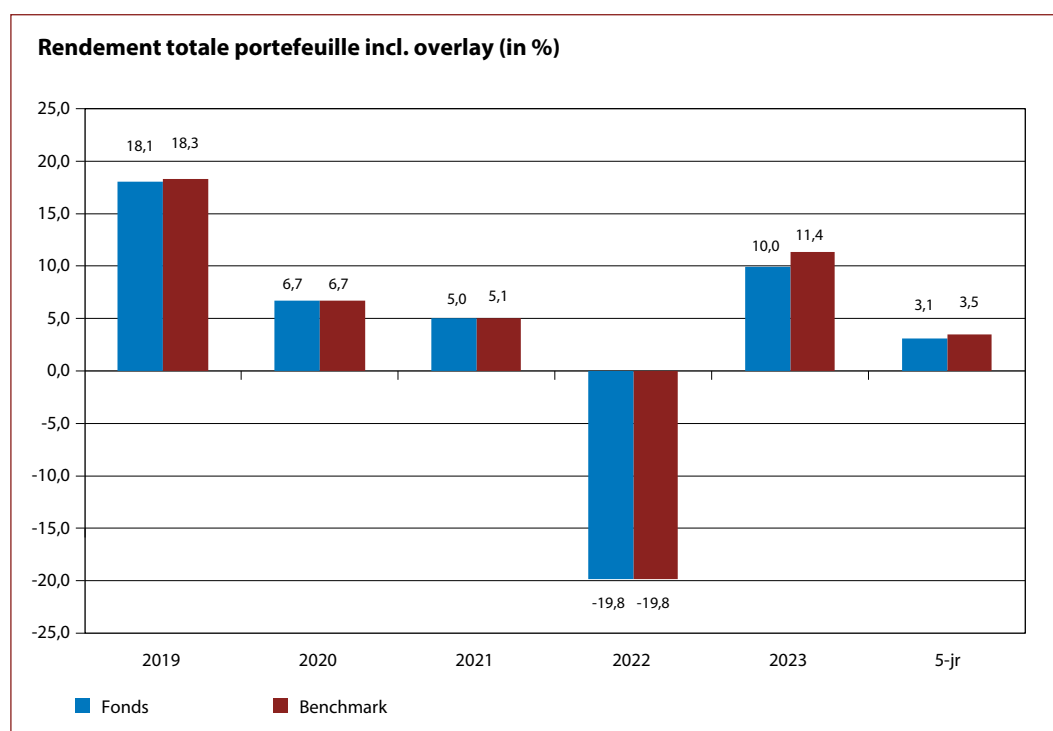
Resultaat

De rendementen zijn op basis van de 'Net Asset Value'-koersen van de beleggingsfondsen berekend. De beheerkosten zijn daarbij verwerkt in de rendementen. Uitvoeringskosten en toe- en uittredingskosten zijn kosten die niet in de beleggingsfondsen vallen en worden bij het pensioenfonds als kosten verwerkt. Een overzicht van de directe en indirecte beleggingskosten is elders in het jaarverslag opgenomen.

Onderstaande tabel toont de behaalde resultaten over 2023 van de beleggingscategorieën in vergelijking met de relevante benchmarks. Over het verslagjaar wordt een totaal portefeuillerendement van 9,98% behaald (inclusief valuta-overlay). Het jaarrendement wijkt af van de samengestelde benchmark voor de beleggingsportefeuille. Het rendement van de strategische benchmark van de totale portefeuille bedraagt 11,37%. De underperformance bedraagt 1,39%.

	Rendement 2023 (%)		
	Rendement	Benchmark	Relatief
Matchingportefeuille	8,29	8,67	-0,38
Returnportefeuille	10,28	12,65	-2,37
Totaal rendement	9,98	11,37	-1,39

Het vijfjarig gemiddelde rendement wordt positief beïnvloed door de rendementen in 2019, 2020, 2021 en 2023 en wordt negatief beïnvloed door het rendement in 2022. Het vijfjarig gemiddelde van het totaalrendement (inclusief overlay) van de beleggingsportefeuille bedraagt 3,1% en ligt onder het rendement in de samengestelde strategische benchmark (3,5%).

Risicobeheersing

Het rente- en het valutarisico in de beleggingsportefeuille wordt door fiduciair beheerder GSAM met behulp van derivaten gereduceerd. Het risicobeheersingsbeleid is vastgelegd in het beleggingsbeleidsplan van het pensioenfonds. Voor het afdekken van zowel het rente- als het valutarisico wordt er gebruik gemaakt van derivaten. Deze worden op een prudente wijze ingezet. Dat wil zeggen dat ze alleen gebruikt worden om het risico te reduceren conform het geformuleerde beleid of om efficiënt portefeuillemanagement mogelijk te maken.

Het pensioenfonds houdt zelf geen rentederivaten aan. De afdekking van het renterisico wordt voor het pensioenfonds uitgevoerd aan de hand van drie DMR fondsen van fiduciair beheerder GSAM aangevuld met twee geldmarktfondsen, die als extra bron voor eventueel benodigde liquiditeit kunnen dienen. De DMR-fondsen bevatten staatsobligaties, derivaten, posities in geldmarktfondsen en liquiditeiten. Het pensioenfonds hanteert een dynamisch renteafdeckingsbeleid: de mate van renteafdekking is afhankelijk van de marktrente.

Het pensioenfonds loopt valutarisico doordat de verplichtingen in euro's luiden en de beleggingen deels in andere valuta's. Het pensioenfonds dekt het valutarisico in de beleggingen gedeeltelijk af. Beheersing van het valutarisico vindt plaats in een separate valuta-overlay. Het pensioenfonds heeft als doelstelling om het valutarisico van de Amerikaanse dollar, Japanse yen en Britse pond tussen 50% en 75% af te dekken. Momenteel heeft pensioenfonds de normweging voor de afdekking van deze valuta vastgesteld op 65%. Het valutarisico van andere valuta's van ontwikkelde markten en van valuta's van opkomende markten wordt niet afgedekt.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds hanteert een maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB-)beleid. Daarbij houdt het fonds binnen het beleggingsbeleid rekening met duurzaamheidsfactoren, ook wel Environment, Social en Governance (ESG-)factoren. Het MVB-beleid vormt een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid van het fonds. MVB vormt ook een belangrijk onderdeel van de beleggingsovertuigingen van het pensioenfonds. Het fonds heeft namelijk de overtuiging dat het - naast realisatie van een goed financieel rendement voor de deelnemers - ook een belangrijke maatschappelijke rol heeft te vervullen, omdat het activiteiten van ondernemingen en landen financiert die zich positief of juist negatief verhouden ten opzichte van maatschappelijke uitdagingen.

Het bestuur heeft het Beleid Duurzaam Beleggen in 2023 opnieuw vastgesteld. Hierin staan de uitgangspunten opgenomen voor de wijze waarop het fonds haar maatschappelijke doelstellingen integreert met het streven naar een efficiënte en kostenbewuste beleggingsmix. Het bestuur geeft actief invulling aan de maatschappelijke rol die het als institutionele belegger kan spelen via het beleid. Enerzijds omdat duurzaamheidsaspecten effect kunnen hebben op risico/rendement van de beleggingen, anderzijds omdat het fonds de wens heeft om maatschappelijk onverantwoorde beleggingen van de portefeuille te weren. Het uitgangspunt is dus dat een goed renderende portefeuille en positieve impact duurzaamheidsfactoren hand in hand gaan. Daarnaast kunnen verschillende thema's van de Sustainable Development Goals (SDGs) relevant zijn voor het fonds. Hiervoor zal het fonds het komend jaar stappen ondernemen om te bepalen welke concrete doelen een centrale plek kunnen krijgen in de beleggingsportefeuille.

De ontwikkelingen op het vlak van MVB gaan snel. Dit wordt enerzijds gedreven door wettelijke ontwikkelingen, anderzijds door innovatie in de markt voor beleggingsoplossingen. Het fonds dient altijd te voldoen aan wettelijke eisen op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, maar kan ook verdere stappen nemen op specifieke thema's die dicht bij de aard en wens van de deelnemers of sponsor liggen. Hierbij wenst het fonds gebruik te maken van oplossingen die zich in de markt bewezen hebben. Daarom laat het fonds zich informeren over nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen op het vakgebied door specialistische partijen voor het maken van verdere vervolgstappen in het MVB-beleid en zoekt het daar waar relevant de samenwerking op, bijvoorbeeld met de fiduciair beheerder.

Overtuigingen

- Het fonds wil niet in ondernemingen beleggen die maatschappelijk onwenselijk gedrag laten zien. Op de korte termijn kunnen deze beleggingskeuzes leiden tot (beperkte) afwijkingen ten opzichte van de brede markt.
- ESG-integratie draagt op de lange termijn neutraal tot positief bij aan het risico-rendementsprofiel van de beleggingen. Daarom heeft het fonds een voorkeur om de beleggingsportefeuille op te bouwen met ESG-geïntegreerde beleggingsfondsen (bij beschikbaarheid en relevantie).
- Daarom kan het pensioenfonds doelstellingen formuleren ten aanzien van de duurzaamheidskenmerken van de beleggingsportefeuille en deze via het selectiebeleid voor beleggingsfondsen toepassen.
- Het realiseren van maatschappelijke impact in de beleggingsportefeuille is geen doel op zich, maar kan door het pensioenfonds worden toegepast, mits passend binnen risico rendementsparameters.

Sustainable Finance Disclosure Regulation

De Verordening betreffende informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële dienstensector (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR) brengt enkele regels voor financiële instellingen (waaronder pensioenfondsen) met zich mee inzake informatieverstrekking over duurzaamheid van beleggingen. Het pensioenfonds heeft om aan de verplichtingen hieruit te voldoen aanvullende informatie opgenomen op de website en in Laag 3 van Pensioen 1-2-3.

Naast de SFDR is per 1 januari 2022 de Taxonomieverordening ingegaan. De Taxonomieverordening regelt het classificatiesysteem van duurzame activiteiten. Dit houdt in dat in die verordening criteria worden gegeven om uit te maken of een economische activiteit als ecologisch duurzaam kan worden aangemerkt, met het oog op het bepalen van de mate waarin een belegging ecologisch duurzaam is. De SFDR en de Taxonomieverordening zijn dan ook nauw met elkaar verweven: de Taxonomieverordening geeft invulling aan het begrip ecologisch duurzame economische activiteiten en de SFDR verplicht financiële marktdeelnemers zoals het pensioenfonds te communiceren over duurzaamheid bij beleggingen.

Ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren niet in aanmerking genomen

Op grond van Artikel 4 van de SFDR moeten financiële instellingen rapporteren over hoe wordt omgegaan met de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op mens, milieu en samenleving. Het pensioenfonds neemt deze ongunstige effecten van de beleggingsbeslissing op mens, milieu en samenleving zoals bedoeld onder Artikel 4 van de SFDR op dit moment niet in aanmerking. Het pensioenfonds maakt voortsnog gebruik van de opt-out mogelijkheid die het heeft als instelling met minder dan 500 medewerkers. Het pensioenfonds is, nu dat de transitie naar de nieuwe fiduciair beheerder is voltooid, begin 2024 een onderzoek gestart naar de wijze waarop het deze ongunstige factoren wenst mee te nemen.

Integratie van duurzaamheidsrisico's

Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst en er is dus geen sprake van integratie van duurzaamheidsrisico's in het beloningsbeleid van medewerkers en bestuurders van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds kiest ervoor het effect van duurzaamheidsrisico's te integreren in haar beleggingsbeslissingen. Het pensioenfonds heeft daarmee de pensioenregeling onder de SFDR geclassificeerd als een Artikel 8 product, waarmee wordt aangegeven dat het fonds duurzame kenmerken promoot. Het pensioenfonds heeft de overtuiging dat ESG-integratie op langere termijn een neutraal tot positief effect heeft op risico-/rendementsverwachtingen van de beleggingsportefeuille.

De informatie over ecologische en sociale kenmerken is beschikbaar in bijlage Bijlage 1, Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

MVB-instrumenten

Het pensioenfonds belegt niet zelf direct in financiële instrumenten zoals aandelen en obligaties, maar heeft de beleggingsportefeuille volledig ingevuld via beleggingsfondsen. Dit betekent dat het pensioenfonds bij de selectie en aanstelling van externe

vermogensbeheerders beoordeelt op welke wijze de fondsen bijdragen aan de MVB-doelstellingen van het fonds. Het kan zijn dat er geen fondstoplossingen zijn die 100% aansluiten bij de uitgangspunten en doelstellingen van het beleid. In dat geval zal het pensioenfonds de oplossing kiezen die hierbij dicht aansluit. Voor de implementatie van het MVB-beleid zet het pensioenfonds de volgende instrumenten in (via het selectiebeleid):

1. Uitsluitingsbeleid: Het beleggingsfonds dient een uitsluitingsbeleid toe te passen. Hiermee borgt het pensioenfonds zijn normatieve ondergrens en ESG-risico's;
2. Betrokkenheidsbeleid: Het pensioenfonds voert een indirect betrokkenheidsbeleid door selectie van vermogensbeheerders die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren; hiermee voldoet het pensioenfonds aan de wettelijk eisen van SRDII-wetgeving;
3. ESG-integratie: Het pensioenfonds kan ESG-beleggingsoplossingen kiezen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het pensioenfonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen;
4. Impactbeleggen: Het pensioenfonds kan beleggingsoplossingen selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan klimaatveranderingsthematiek, of aan één of meerdere Sustainable Development Goals.

Communicatiebeleid

Het pensioenfonds streeft continu naar verbetering van de communicatie naar de betrokken partijen. Zo dienen de deelnemers op een aansprekende en begrijpelijke wijze te worden geïnformeerd over de uitvoering van de pensioenregeling, waarbij steeds vaker digitale communicatie wordt ingezet. Een goede communicatie realiseert immers betrokkenheid en vergroot het pensioenbewustzijn, zodat de deelnemers een beter inzicht krijgen in de persoonlijke pensioensituatie en de verwachtingen ten aanzien van het huidige pensioencontract.

Algemene communicatie met actieve en inactieve deelnemers

In 2023 heeft het pensioenfonds iedere maand een e-mail verzonden naar de actieve deelnemers om hen te informeren over relevante zaken over pensioen in het algemeen én over het pensioenfonds in het bijzonder. De gepensioneerde deelnemers hebben ieder kwartaal een e-mail van het pensioenfonds ontvangen. Daarnaast is de website van het pensioenfonds gebruikt om deelnemers te informeren over nieuwsberichten. Verder heeft het pensioenfonds het 'Jaarbericht 2022' gepubliceerd op de website waarin het pensioenfonds op hoofdlijnen verantwoording aflegt voor het in 2022 gevoerde beleid. Tot slot hebben de actieve deelnemers in 2023 een Uniform Pensioenoverzicht ontvangen.

Communicatie over de Wet Toekomst Pensioenen

Er is in 2023 een aantal keer gecommuniceerd over de algemene ontwikkelingen ten aanzien van de Wet Toekomst Pensioenen. Dit onderwerp zal in 2024 nog nadrukkelijker aan de orde komen aangezien er bijvoorbeeld concrete stappen gezet moeten worden door de sociale partners in het kader van deze Wet Toekomst Pensioenen. Dan kan er meer aandacht worden besteed aan de gevolgen van de Wet Toekomst Pensioenen voor de deelnemers van ons pensioenfonds.

Communicatie over de toeslagverlening per 1 januari 2024

Een belangrijk onderwerp eind 2023 was de toeslagverlening per 1 januari 2024. Hier is aandacht aan besteed door middel van een emailservice aan alle deelnemers én een nieuwsbericht op de website van ons pensioenfonds. In het eerste kwartaal van 2024 is er nog een aanvullend nieuwsbericht opgesteld om meer toelichting te geven, en hebben alle deelnemers een brief over dit onderwerp ontvangen.

Pensioenbeleid

Inhoud pensioenregeling

De pensioenregeling van het pensioenfonds bestaat uit een Basispakket ('middelloonregeling') en een Beleggingspakket ('beschikbare premie regeling').

	2023	2022
Het Basispakket zag er op hoofdlijnen als volgt uit:		
– Pensioensysteem	Middelloon	Middelloon
– Pensioenrichtleeftijd	68 jaar	68 jaar
– Opbouw% ouderdomspensioen	1,875%	1,875%
– Opbouw% partnerpensioen	1,125%	1,125%
– Maximum salaris	€ 46.467	€ 45.270
– Franchise	€ 16.322	€ 14.802
– Maximum pensioengrondslag	€ 30.145	€ 30.468
– Pensioenpremie (% van de premiegrondslag)	31,10%	31,10%
Het Beleggingspakket zag er op hoofdlijnen als volgt uit:		
– Pensioensysteem	beschikbare premie	beschikbare premie
– Pensioenrichtleeftijd	68 jaar	68 jaar
– Premiepercentages	leeftijdsafhankelijke 4%-staffel (67 jaar)	leeftijdsafhankelijke 4%-staffel (67 jaar)
– Partnerpensioen	risicobasis	risicobasis
– Maximum salaris	€ 128.810	€ 114.866
– Franchise	€ 46.467	€ 45.270
– Maximum pensioengrondslag	€ 82.343	€ 69.596
– Pensioenpremie	beschikbare premie	beschikbare premie

Voor het actuele pensioenreglement wordt verwezen naar de website van het fonds: www.smurfitkappapensioen.nl.

Premiebeleid

Het pensioenfonds hanteert een (gedempte) kostendekkende premie, waarbij de demping wordt gebaseerd op het verwachte rendement verminderd met de prijsinflatie. Deze wordt eens in de vijf jaar, of eerder bij wijzigingen van het beleid, vastgesteld op basis van de maximale parameters zoals vastgesteld door de Commissie Parameters. Dit zorgt voor een stabiele kostendekkende premie. De gedempte kostendekkende premie is in 2020 vastgesteld voor de vijfaarsperiode van 2021 tot en met 2025.

De feitelijke premie is ten minste gelijk aan de volgende onderdelen:

- Een reguliere premie van 26,7% van de gemaximeerde pensioengrondslag volgens het 'Pensioenreglement 56-min' (versie 2014).
- De netto beschikbare premies uit hoofde van de beschikbare premie regelingen zoals deze volgens het 'Pensioenreglement 56-min' (versie 2014) golden.
- Een extra herstellpremie van 4,4% van de gemaximeerde pensioengrondslag volgens het 'Pensioenreglement 56-min' (versie 2014).

De feitelijke premies voor de deelnemers en de werkgever waren hierbij mede afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. Hierbij werd met name onderscheid gemaakt naar de volgende situaties:

- Beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad en;
- Beleidsdekkingsgraad hoger dan de vereiste dekkingsgraad.

Aangezien de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 hoger is dan de vereiste dekkingsgraad komt de extra herstellpremie van 4,4% van de gemaximeerde pensioengrondslag vanaf 1 januari 2024 te vervallen.

Voor de premies van het Basispakket gold de volgende opstelling, waarbij de percentages betrekking hebben op de premiegrondslag die gelijk is aan het pensioengevend salaris (met een maximum van € 54.200) minus een franchise van € 16.322.

Feitelijke premie indien beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad (in %)

	Werkgever	Werknemer	Totaal
Reguliere premie	21,4	5,3	26,7
Herstellpremie	2,2	2,2	4,4
Totale premie	23,6	7,5	31,1

Feitelijke premie indien beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad (in %)

	Werkgever	Werknemer	Totaal
Reguliere premie	21,4	5,3	26,7
Herstellpremie	0	0	0
Totale premie	21,4	5,3	26,7

De Pensioenwet schrijft voor dat de feitelijke premie die het pensioenfonds ontvangt voor de middelloonregeling minstens gelijk is aan de kostendekkende premie, waarbij de premie mag worden gedempt.

In 2023 geldt voor de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie én de zuivere kostendekkende premie het volgende (in € 1.000):

– Kostendekkende premie	24.130
– Gedempte kostendekkende premie	24.859
– Feitelijke premie	24.708

	2023	2022
De kostendekkende premie		
Actuarieel benodigd	13.866	21.782
Opslag in stand houden vereist vermogen	3.160	4.293
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.548	2.066
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
	24.130	32.825
De gedempte kostendekkende premie		
Actuarieel benodigd	10.245	10.015
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.382	2.038
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.375	1.305
Voorwaardelijke componenten	5.301	5.341
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
	24.859	23.383
De feitelijke premie		
Actuarieel benodigd	10.245	10.015
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.382	2.038
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.375	1.305
Voorwaardelijke componenten	5.301	5.341
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
Premiemarge	-151	266
	24.708	23.649

Naast de eisen ten aanzien van de kostendekkendheid van de premie, is voor het bestuur ook de premiedekkingsgraad van belang aangezien die inzicht geeft in het effect van de feitelijke premie op de financiële positie van het pensioenfonds. De premiedekkingsgraad is vastgesteld als de verhouding tussen de feitelijke premie (exclusief de opslag voor directe kosten) en de actuarieel benodigde koopsom voor de opbouw van nieuwe aanspraken. In de volgende tabel is de premiedekkingsgraad van het pensioenfonds opgenomen en is ook de impact op de financiële positie van het pensioenfonds weergegeven over de afgelopen jaren.

	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	119,1%	111,5%	100,4%	103,4%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar				
– inclusief herstellpremies	128,0%	82,1%	71,9%	82,1%
– exclusief herstellpremies	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	68,9%
Impact nieuwe opbouw op dekkingsgraad				
– inclusief herstellpremies	0,2%	-0,8%	-0,8%	-0,6%
– exclusief herstellpremies	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-0,9%

	2023	2022	2021	2020
Pensioenvermogen primo	780.452	966.508	900.450	842.575
Technische voorzieningen primo	655.321	866.533	897.120	814.851
Dekkingsgraad primo boekjaar	119,1%	111,5%	100,4%	103,4%
Actuarieel benodigd	15.414	23.848	25.135	21.717
Beschikbaar (inclusief herstellpremies)	19.734	19.577	18.071	17.822
Beschikbaar (exclusief herstellpremies)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	14.962
Benodigd, indien dekkingsgraadneutraal	18.358	26.591	25.236	22.455
Surplus (+/+) / tekort (-/-) ten opzichte van dekkingsgraadneutraal				
– inclusief herstellpremies	1.376	-7.014	-7.165	-4.633
– exclusief herstellpremies	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-7.493

Risicohouding

Algemeen

De risicohouding is een belangrijk uitgangspunt voor de vaststelling van de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico kan en wil nemen (beleggingsbeleid) om de (strategische) doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren. Binnen de driehoek ambitie – premie – risicohouding, worden door het pensioenfonds de afwegingen gemaakt die moeten leiden tot de gewenste uitvoering van de afgesproken pensioenregeling(en).

Op basis van de Pensioenwet en het Financieel Toetsingskader maakt het pensioenfonds onderscheid tussen de risicohouding op lange en korte termijn. De risicohouding is vastgesteld door het pensioenfonds na overleg met het verantwoordingsorgaan en na overleg met sociale partners. In aanvulling op het voorgaande hanteert het pensioenfonds ook nog een risicohouding voor de middellange termijn.

In dit hoofdstuk worden de diverse risicohoudingen besproken, en worden de uitkomsten van de haalbaarheidstoets getoond die in 2023 is uitgevoerd.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Als op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een bandbreedte van 3 procentpunten rondom de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft het pensioenfonds haar beleid niet hoeven aanpassen.

Middellange termijn risicohouding

Naast de wettelijk verplichte korte en lange termijn risicohouding, heeft het bestuur zelf ook een risicohouding voor de middellange termijn van 5 jaar gedefinieerd. Het pensioenfonds focust zich in zijn risicohouding op het reduceren van risico's. Voor de middellange termijn wil het bestuur de gemiddelde omvang van een korting beperken tot 10% over een horizon van 5 jaar. Hierbij worden eventuele uitgesmeerde kortingen die aan het einde van de 5 jaar nog op de lat staan meegenomen. Het bestuur wil een maximale kans op een korting van 50%. Op middellange termijn hangt het bestuur geen absoluut cijfer aan de indexatierealisatie. Het bestuur heeft verder de risicomaat 'omvang korting 10% slechtste scenario's' opgenomen, om nadrukkelijker rekening te houden met staartrisico's. De grenswaarde voor deze risicomaat is 25%.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het pensioenfonds en toetst of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het pensioenfonds zelf gestelde normen onder meerdere scenario's. Het pensioenfonds zelf definieert hoe ver het pensioenresultaat mag wegzakken. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze norm, dan moet dit gecommuniceerd worden aan de achterban én de sociale partners en leidt dit er mogelijk toe dat het pensioencontract herzien wordt.

Het bestuur heeft op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets de volgende risicohouding voor de lange termijn vastgesteld:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan de actuele dekkingsgraad, is 90%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat, bij een startdekkingsgraad gelijk aan de dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen, is 90%.
- De maximale afwijking van het pensioenresultaat in een slechtweerscenario ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat is 40%.
- Indien er sprake is van een ontoereikende premie, dan wordt het opbouwpercentage verlaagd zodat de kostendekkende premie op het niveau van de feitelijke premie komt te liggen.

Uitkomsten haalbaarheidstoets

In 2015 heeft het pensioenfonds de risicohouding vastgesteld in de aanvangshaalbaarheidstoets. Het pensioenfonds heeft daarbij grenzen bepaald voor het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau en de maximale afwijking in een slechtweerscenario ten opzichte van de verwachting. Ook heeft het pensioenfonds aangetoond dat het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en er voldoende herstelcapaciteit is om naar verwachting vanuit het minimum vereist eigen vermogen binnen de looptijd van het herstelplan naar het vereist eigen vermogen te groeien.

Net als in voorgaande jaren heeft het pensioenfonds in 2023 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze jaarlijkse toets is minder uitgebreid dan de aanvangshaalbaarheidstoets. Getoetst wordt of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau voldoet aan de gestelde ondergrens én of de afwijking in een slechtweerscenario voldoet aan de gestelde maximale afwijking.

De conclusie van deze jaarlijkse haalbaarheidstoets is dat het pensioenfonds niet volledig voldoet aan de grenzen die het zelf heeft vastgesteld voor de langetermijnrisicohouding in de haalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat is met 88% lager dan de vastgestelde ondergrens van 90%.

Het verwachte pensioenresultaat is toegenomen ten opzichte van 2022 als gevolg van de verbeterde startpositie. Doordat de inflatie over 2022 slechts gedeeltelijk is gecompenseerd, is het verwachte pensioenresultaat toch onder de grens van 90% gebleven.

De toets van de afwijking in een slechtweerscenario voldoet nog wel:

- De afwijking in een slechtweerscenario van 31% is lager dan de vastgestelde bovengrens van 40%.

Voor het slagen voor de haalbaarheidstoets moet het pensioenfonds aan beide grenzen voldoen, dat is nu niet het geval. Het bestuur heeft besloten om, net als in 2021 en 2022, ook voor 2023 te accepteren dat het niet voldoet aan de gestelde grenzen. Het bestuur van het pensioenfonds heeft aan sociale partners voorgesteld om de uitkomsten van de haalbaarheidstoets in acht te nemen bij de overgang naar het Nieuwe Pensioen Contract. Dit is op 21 september 2023 per brief aan de sociale partners gemeld en op 4 oktober 2023 besproken tijdens het overleg met de sociale partners. Zij hebben hiermee ingestemd, en betrekken deze uitkomsten in de overleggen over de Wet Toekomst Pensioenen. Mocht het in 2024 weer zo zijn dat het pensioenfonds niet voldoet aan de gestelde grenzen, dan zal het opnieuw in overleg treden met sociale partners.

Risicohouding beschikbare premie regeling

Net als voor de middelloonregeling heeft het bestuur voor de beschikbare premie regeling een risicohouding vastgelegd.

De risicohouding voor de beschikbare premie regeling is gebaseerd op de wettelijk voorgeschreven URM-berekeningen, die ook ten grondslag liggen aan de weergave van het pensioen op het Uniform Pensioenoverzicht. Op basis van de URM-berekeningen wordt een verwacht pensioen getoond, maar ook worden er verwachte pensioenen getoond in een 'slecht weer'-scenario en in een 'goed weer'-scenario. De uitkomsten bij het 'slecht weer'-scenario voor de deelnemers aan de beschikbare premie regeling worden gebruikt voor de bepaling van de risicohouding. De risicohouding wordt daarbij gedefinieerd als de maximale afwijking van het pensioen in een pessimistisch scenario ten opzichte van het verwachte pensioen.

De risicohouding is als volgt vastgesteld waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de actieve deelnemers (met premie-inleg) én de 'slapers' (gewezen deelnemers zonder premie-inleg):

Leeftijd	Actieven	Slapers
	Maximale afwijking van pensioen in pessimistisch scenario ten opzichte van verwacht pensioen	Maximale afwijking van pensioen in pessimistisch scenario ten opzichte van verwacht pensioen
t/m 40	60%	80%
t/m 45	60%	70%
t/m 50	53%	60%
t/m 55	47%	50%
t/m 60	41%	41%
t/m 68	33%	33%

Risicomanagement

Risicomanagement staat, net als bij andere pensioenfondsen, hoog op de agenda. Inzicht in de verschillende risico's, de mogelijke beheersingsmaatregelen en de effectiviteit van deze beheersingsmaatregelen is van groot belang. De Nederlandsche Bank verwacht van pensioenfondsen een goed onderbouwd risicomanagementbeleid. De balansrisicomanager heeft in de geïntegreerde rapportage, waarbij niet alleen naar de beleggingen en naar de verplichtingen wordt gekeken, ook de belangrijkste financiële risico's voor het pensioenfonds opgenomen.

Periodiek worden ook verschillende scenario's doorgerekend om de impact op de verschillende risico's en de beheersingsmaatregelen te beoordelen. Door deze methodiek kan het pensioenfonds vooraf maatregelen treffen en zodanig sturen dat de kans op onverwachte resultaten wordt verkleind.

Het bestuur beheert de risico's op een doorlopende basis. Hierbij wordt aandacht besteed aan macro-economische factoren, waaronder inflatie en deflatie, maar ook aan portefeuillerisico's, zoals rente-, valuta-, concentratie-, krediet-, koers- en liquiditeitsrisico's. Risicomanagement vindt op verschillende manieren plaats.

Goldman Sachs Asset Management zorgt voor een geïntegreerde risicoanalyse, waarbij ook de verplichtingen worden betrokken. Deze beheersing van de gehele balans van het pensioenfonds geeft inzicht in bijvoorbeeld de vereiste risicobuffers en dekkingsgraad. Daarnaast voert Goldman Sachs Asset Management scenarioanalyses en stress-tests uit, waarbij onder andere de impact wordt bekeken op de dekkingsgraad, op de tracking error, op het absolute risico (waarde mutatie) en wordt een inschatting gemaakt van de impact van de overlay strategieën op het liquiditeitsrisico.

Daarbij heeft het pensioenfonds gekozen om EY Actuarissen als onafhankelijke balansrisicomanager aan te stellen. Maandelijks worden controleberekeningen gemaakt, wordt de effectiviteit van de overlay strategieën geëvalueerd en is aandacht voor onder meer mandaatrichtlijnen, securities lending en collateral management. EY Actuarissen wordt ook betrokken bij belangrijke wijzigingen in het beleggingsbeleid.

Ook evalueert de beleggingscommissie het functioneren van vermogensbeheerder Goldman Sachs Asset Management en aan de hand van maandelijks overzichten de tactische asset allocatie en de rente- en valuta-overlay. Centraal in de risicobewaking is dat het bestuur meer nadruk legt op behoud van vermogen en een stabiele groei en minder op kortere termijn vermogenswinsten.

Aanwezige risico's

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen en het nastreven van de ambitie van de pensioenregeling. Bij het beheer en de financiering van de technische voorzieningen loopt het pensioenfonds risico's. De risico's kunnen ingedeeld worden in financiële en niet-financiële risico's. Een kwalitatieve en kwantitatieve uitleg rondom de risico's wordt gegeven in de risicoparagraaf bij de toelichting op de jaarrekening. Een belangrijk aandachtspunt gedurende het verslagjaar was de vraag of er aanwijzingen waren voor omstandigheden of gebeurtenissen waaruit zou blijken dat er sprake zou kunnen zijn van ernstige twijfel over het vermogen van het pensioenfonds om de continuïteit te waarborgen. Het bestuur is van mening dat er geen materiële onzekerheid was – en is – ten aanzien van de continuïteit van het pensioenfonds zodat het algemene going-concernprincipe wordt gevolgd bij de opstelling van de jaarrekening over 2023. Daarnaast is het voornemen van de sociale partners om de nieuwe pensioenregeling te laten uitvoeren door het pensioenfonds.

Als maatstaf voor de draagkracht van het pensioenfonds wordt de beleidsdekkingsgraad genomen. De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad kan nadelig beïnvloed worden door bovenstaande risico's. Om de risico's te beheersen en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad te beïnvloeden heeft het pensioenfonds een aantal beleidsinstrumenten tot haar beschikking, zoals het beleggingsbeleid, het premiebeleid en het toeslagbeleid. De uitgangspunten rondom deze beleidsinstrumenten volgen onder meer uit de risicohouding die het pensioenfonds heeft bepaald en die is vastgelegd in de ABTN van het pensioenfonds.

Beleidsmatige toelichting op de aanwezige risico's

Het beleggingsbeleid kent, in overeenstemming met de uitgevoerde risicoanalyse en het premiebeleid en toeslagbeleid, een gemiddeld risicoprofiel. De financiële risico's die het pensioenfonds loopt, in combinatie met het door het pensioenfonds gekozen beleid om deze risico's tegen te gaan, zijn objectief meetbaar aan de hand van de hoogte van de vereiste dekkinggraad.

Het bestuur monitort doorlopend de financiële en niet-financiële risico's die van belang zijn voor het pensioenfonds. Door middel van beheersingsmaatregelen worden risico's beheerst tot een acceptabel niveau teneinde de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren. Het bestuur is van mening dat de dekkinggraad het meest beïnvloed wordt door de ontwikkeling van de rente én door de ontwikkeling van de zakelijke waarden. Ten aanzien van de rente hanteert het bestuur momenteel een dynamisch beleid ten aanzien van de renteafdekking dat is gebaseerd op een uitgebreide studie waarbij het neerwaarts risico én het opwaarts potentieel tegen elkaar zijn afgewogen. Dit leidt momenteel tot een renteafdekking van 60% op basis van de marktrente (exclusief UFR). De ontwikkeling van de zakelijke waarden is daarnaast een belangrijk risico; dit wordt veroorzaakt doordat deze beleggingscategorie een behoorlijke volatiliteit kent zodat de kans bestaat dat het pensioenfonds een behoorlijk verlies aan vermogen oploopt bij negatieve scenario's. Ook hier is het bestuur van mening dat de genomen risico's verantwoord zijn.

Maandelijks wordt de invloed van deze twee belangrijkste variabelen op de dekkinggraad bepaald door middel van de onderstaande tabel. In de tabel wordt het effect van de rente en het rendement op de zakelijke waarden gegeven op de marktwaarde dekkinggraad (exclusief UFR).

		Zakelijke waarden						
Rente	verandering	-45%	-25%	-5%	0%	5%	25%	45%
	-2,50%	82%	88%	95%	97%	98%	105%	112%
	-1,50%	89%	97%	105%	107%	109%	117%	126%
	-0,50%	96%	106%	116%	118%	121%	130%	140%
	0,00%	99%	110%	121%	122,9%	126%	137%	148%
	0,50%	103%	115%	126%	129%	132%	144%	156%
	1,50%	110%	124%	138%	141%	144%	158%	172%
	2,50%	118%	133%	149%	153%	157%	172%	188%

	< Minimaal Vereiste dekkinggraad
	< Vereiste dekkinggraad
	> Vereiste dekkinggraad

De gevoeligheidsanalyse toont aan dat de marktwaarde dekkinggraad minder gevoelig is aan de onderkant dan dat er groeimogelijkheden zijn aan de bovenkant. Het fonds is relatief gezien gevoeliger voor renteveranderingen dan voor veranderingen in de waardering van de zakelijke waarden.

Frauderisico's en naleving wet- en regelgeving

Het frauderisico wordt als laag ingeschat. Er is strikte scheiding van taken, waarbij het feit dat de pensioenuitvoering is uitbesteed aan een gerenommeerde partij extra waarborgen geeft. In de (risico)rapportages die wij periodiek van onze uitbestedingspartners ontvangen wordt stelselmatig aandacht besteed aan naleving wet- en regelgeving, frauderisico's en het stelsel van maatregelen om mogelijke frauderisico's te beheersen.

Het bestuur geeft daarnaast aandacht aan frauderisico's door het periodiek actualiseren van de SIRA waarbij tot op heden geen bijzonderheden naar voren zijn gekomen.

Toeslagbeleid

Het bestuur besluit elk jaar of, en zo ja in hoeverre, een toeslag kan worden verleend gelet op de financiële situatie van het pensioenfonds en de te verwachten ontwikkeling daarvan. Het pensioenfonds baseert zich hierbij op de beleidsdekkingsgraad op de laatste dag van de maand november voorafgaand aan het kalenderjaar waarin de toeslagverlening plaatsvindt. Ultimo november 2023 was de beleidsdekkingsgraad gelijk aan 123,0%.

Het pensioenfonds kan uitsluitend een toeslag verlenen als:

- de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%;
- de mate van toeslagverlening naar verwachting ook in de toekomst mogelijk blijft (reële dekkingsgraad); en
- de toeslagverlening in overeenstemming is met het herstelplan als dat van toepassing is.

De toeslagverlening is voorwaardelijk, er is daarom geen recht op toeslagverlening. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslag wordt gefinancierd uit beleggingsrendement.

Als er een toeslag kan worden verleend dan is deze maximaal gelijk aan de prijsindex. Helaas was het zo dat over de periode oktober 2022 tot en met november 2023 sprake was van deflatie, waardoor het pensioenfonds geen toeslag kon verlenen per 1 januari 2024.

De mogelijkheid bestond om gebruik te maken van 'nieuwe toeslagregels'. Hieraan zijn een aantal voorwaarden verbonden, zoals het voornemen om in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur maakt geen gebruik van deze nieuwe regels aangezien niet wordt voldaan aan de voorwaarden. Overigens zou er bij deze 'nieuwe toeslagregels' ook geen ruimte voor toeslagverlening zijn aangezien de prijsindex over de periode oktober 2022 tot en met november 2023 negatief was. Voor 2024 zal het bestuur deze mogelijkheid wederom in overweging nemen.

De afgelopen 10 jaren is er alleen per 1 januari 2023 een toeslag verleend. De cumulatieve achterstand op de toeslagverlening over de afgelopen 10 jaren bedraagt voor actieve deelnemers 23,29 en voor inactieve deelnemers 22,91.

Uitbestedingsbeleid

Het pensioenfonds heeft delen van haar bedrijfsprocessen uitbesteed aan externe partijen. Aan uitbesteding is voor het pensioenfonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur van het pensioenfonds heeft daarom beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen.

Het uitbestedingsbeleid heeft als doel te waarborgen dat ook bij uitbesteding van processen de doelstellingen van het pensioenfonds gewaarborgd blijven met betrekking tot onder meer kwaliteit, betrouwbaarheid en integriteit van de dienstverlening. De belangen van belanghebbenden mogen geen gevaar lopen doordat het pensioenfonds delen van haar werkzaamheden heeft uitbesteed.

Het bestuur van het pensioenfonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Dit gebeurt onder meer door middel van de bestudering van de ISAE 3402 (of vergelijkbare) verklaringen van de externe partijen en door het voeren van periodieke overleggen met de externe partijen over de uitvoering van de uitbestede processen. Een ISAE 3402-rapportage is een audit, uitgevoerd door een auditor naar de opzet, het bestaan en de werking van interne controlemaatregelen bij een uitvoeringsorganisatie. Een ISAE 3402-rapportage kan de uitbestedende partij en de onafhankelijke accountants helpen meer zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de effectiviteit van de controlemaatregelen van de uitvoeringsorganisatie. De ISAE 3402-rapportage omvat alle processen die de financiële jaarrekening van een pensioenfonds raken. Deze toetsing heeft niet geleid tot aanvullende maatregelen.

Het bestuur evalueert en beheerst de ICT risico's in de eigen organisatie én in de organisaties van de werkgevers en de uitbestedingspartners, met name ter waarborging van de vertrouwelijkheid en blijvende juistheid van deelnemersgegevens, bescherming van activa en blijvende integriteit van de informatievoorziening.

In 2023 heeft het pensioenfonds de externe dienstverleners geëvalueerd. De evaluatie van EY Actuarissen heeft plaatsgevonden door het bestuur. De overige externe dienstverleners zijn door het pensioenbureau geëvalueerd. Bij de evaluaties is met name gebruik gemaakt van de service level afspraken, én – indien aanwezig – van kritische prestatie indicatoren. De evaluaties hebben niet geleid tot aanpassingen in het uitbestedingsbeleid.

Uitvoeringskosten

Voor het bestuur is de beheersing van de uitvoeringskosten een belangrijk aandachtspunt. Het pensioenfonds heeft deelgenomen aan de Bell Kostenbenchmark 2023. Dit rapport geeft inzicht in de in 2022 gemaakte kosten en het gerealiseerde rendement, in relatie tot pensioenfondsen van vergelijkbare omvang. Aan het onderzoek hebben totaal 178 pensioenfondsen deelgenomen. Voor wat betreft de pensioenbeheerkosten zijn 60 fondsen vergelijkbaar met ons pensioenfonds, daar zijn onze kosten redelijk gemiddeld. Bij de vermogensbeheerkosten zitten wij in een groep met ruim 100 andere fondsen en zitten wij wat bovengemiddeld, dit heeft vooral te maken met de overgang van PGGM naar GSAM in 2022. De transactiekosten zijn bij ons fonds ook nagenoeg gemiddeld. Er is ook gekeken naar de vermogensbeheerkosten in relatie tot het gemiddelde beleggingsrendement. Ook daar valt ons pensioenfonds redelijk in het midden.

Op 1 april 2021 heeft de AFM een rapport uitgebracht met betrekking tot kostentransparantie en de verantwoording van kosten in de jaarverslagen. Hierin is aangegeven dat pensioenfondsen de kosten dienen uit te splitsen in drie categorieën: pensioenbeheer-, vermogensbeheer- en transactiekosten.

Per categorie toont het pensioenfonds het totaalbedrag en de verhouding, bedrag per deelnemer of percentage van het belegd vermogen. Deze cijfers dienen daarnaast te worden voorzien van een toelichting waarbij wat betreft de pensioenbeheerkosten een link gelegd kan worden met het serviceniveau en de complexiteit en aard van het pensioenfonds. En voor wat betreft de vermogensbeheerkosten kan dit gelinkt worden aan de beleggingsmix. Met onderstaand overzicht geeft het pensioenfonds conform de richtlijnen inzicht in de gemaakte kosten en dit wordt vervolgens nader toegelicht.

Kostenoverzicht

Pensioenbeheer

Kosten in euro per deelnemer exclusief slapers	454	320
Kosten in euro per deelnemer inclusief slapers	289	201

Vermogensbeheer

Beheerkosten in duizenden	2.080	3.802
Beheerkosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,34	0,49
Transactiekosten in duizenden	621	669
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,08	0,09
Totale kosten in duizenden	2.701	4.471
Totale kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,42	0,58

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

AZL		
– Administratie	-710	-654
– Incidentele werkzaamheden	-223	-187
Accountant	-68	-64
Actuaris	-438	-269
Kosten visitatie	-18	-18
Toezichtskosten	-70	-51
Contributies en bijdragen	-24	-20
Overige kosten	-209	-77
Terug te vorderen kosten PGGM	0	133
	-1.760	-1.207

Kosten pensioenbeheer

Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten, advieskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 1,76 miljoen (2022: € 1,20 miljoen). De stijging van de kosten heeft met name te maken met de werkzaamheden in het kader van de Wet Toekomst Pensioenen.

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen derhalve niet mee. Dit in tegenstelling tot de methode 'normdeelnemer' waarbij elk type deelnemer een weging krijgt in het totale aantal deelnemers. Een pensioengerechtigde en gewezen deelnemer kosten namelijk minder dan een actieve deelnemer.

De kosten van het pensioenbeheer betreffen met name de kosten van de administrateur AZL die zorgt voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie, de communicatie én de jaarverslaggeving. Het bestuur is van mening dat de prijskwaliteitverhouding van AZL voldoende is.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer (exclusief transactiekosten) worden in hoge mate bepaald door de beleggingsmix en schaalgrootte. In de besluitvorming over de beleggingsmix wordt rekening gehouden met kosten, maar aanpassing van de beleggingsmix omwille van kostenverlaging is geen doel op zich. De schaalgrootte is voor het pensioenfonds een gegeven. Het pensioenfonds is van mening dat liquide kapitaalmarkten in hoge mate efficiënt zijn, waardoor het beperkt mogelijk is om beheerders te selecteren die structureel de markt kunnen verslaan. Het pensioenfonds belegt daarom passief, tenzij er voor een beleggingscategorie een sterke onderbouwing is dat afwijking van de brede marktindex een beter rendementsrisicoprofiel oplevert. Deze onderbouwing maakt vervolgens deel uit van de investment case. Voor beleggingen in illiquide markten geldt dat het niet mogelijk is om hier passief in te beleggen en derhalve alleen een actieve invulling mogelijk is. Het belegd vermogen is hoofdzakelijk passief belegd hetgeen ook tot uitdrukking komt in de kosten van het vermogensbeheer.

x € 1.000	2023		
	Gem. belegd vermogen	Beheer- vergoeding	Beheer- vergoeding (bps)
Matchingportefeuille	364.821	708	19
– DMR-fondsen en liquiditeiten	250.657	450	18
– Euro bedrijfsobligaties	80.918	154	19
– Hypotheken	33.246	104	31
Returnportefeuille	357.120	313	9
<i>Obligaties</i>			
– Emerging markets obligaties LC	37.640	46	12
<i>Aandelen</i>			
– Ontwikkelde markten	170.068	119	7
– Ontwikkelde markten – multifactor ¹⁾	48.830	73	15
– Opkomende markten	34.688	42	12
<i>Illiquide beleggingen</i>			
– Privaat vastgoed	65.894	33	5
Valuta derivaten		91	
Subtotaal	721.941	1.112	15
Fiduciaire kosten GSAM		780	
Totaal		1.892	26

1) De allocatie naar ontwikkelde markten – multifactor is in oktober 2023 beëindigd.

De absolute kosten kennen een duidelijke relatie met de omvang van de beleggingsportefeuille. In 2023 steeg het belegd vermogen met € 75,4 miljoen ten opzichte van het belegd vermogen van 2022.

Conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie maakt het pensioenfonds gebruik van schattingen om de totale kosten van het vermogensbeheer volledig te kunnen presenteren. Voor de bepaling van de kosten hanteert het pensioenfonds het 'look-through'-principe. Hierbij worden de kosten voor vermogensbeheer en transactiekosten van beleggingen via beleggingsfondsen of zogeheten fund of funds meegenomen in de totale kosten. Deze beleggingsstructuren hinderen het zicht op de totaal gemaakte kosten daardoor niet.

Het beoogde rendement en het risico moeten in relatie staan tot de kosten van het vermogensbeheer. Het langjarig rendement is daarom van belang bij de beoordeling van het kostenniveau en de keuze van de beleggingsmix. Het pensioenfonds maakt onderscheid in kosten op het niveau van beheervergoeding en de transactiekosten.

	2022		
	Gem. belegd vermogen	Beheer- vergoeding	Beheer- vergoeding (bps)
x € 1.000			
Matchingportefeuille	249.275	349	14
– DMR-fondsen en liquiditeiten ¹⁾	249.275	349	
Liquide returnportefeuille	418.427	463	11
<i>Obligaties</i>	119.368	149	12
– Bedrijfsobligaties ontwikkelde markten	81.063	89	11
– Emerging markets obligaties LC	38.305	60	16
<i>Aandelen</i>	299.059	314	10
– Ontwikkelde markten	146.363	87	6
– Ontwikkelde markten - multifactor	114.459	162	14
– Opkomende markten	38.237	65	17
Illiquide returnportefeuille	106.248	1.182	111
– Privaat vastgoed	71.371	1.036	145
– Hypotheken	34.877	146	42
Valuta derivaten		8	
Subtotaal	773.950	2.002	26
Vergoeding uitvoeringsorganisatie PGGM		1.734	
Fiduciaire en transitiekosten NN IP		594	
Totaal excl. terug te vorderen kosten		4.330	56
Terug te vorderen kosten PGGM		-528	
Totaal		3.802	49

1) Tot december 2022 bestond de matchingportefeuille uit staatsobligaties, rente-overlay en kas. Sindsdien bestaat de matchingportefeuille uit DMR-fondsen en liquiditeiten.

Beheervergoeding (incl. prestatieafhankelijke vergoeding)

De vergoedingen voor het beheer van de beleggingen zijn gebaseerd op geïnvesteerde of toegezegde bedragen. Onder beheervergoeding vallen ook de vaste overeengekomen vergoedingen, bewaarloon en overige kosten.

De totale beheervergoeding inclusief prestatieafhankelijke vergoeding bedraagt in 2023 € 1,9 miljoen (2022: € 3,8 miljoen. Hierin inbegrepen zit € 1,7 miljoen terug te vorderen kosten van PGGM, waarvan € 0,5 miljoen voor GSAM en € 1,2 miljoen voor het fonds.). Dit is 0,26% (2022: 0,49%) van het gemiddeld belegd vermogen. Deze daling wordt grotendeels verklaard door een daling in de kosten voor de fiduciare dienstverlening, het vervangen van de duurdere beleggingscategorie multifactor door aandelen ontwikkelde markten en door een negatieve prestatievergoeding op privaat vastgoed.

In sommige gevallen worden er prestatieafhankelijke vergoedingen afgesproken met externe vermogensbeheerders. De vergoeding is afhankelijk van de prestatie van de specifieke beleggingsportefeuilles. De prestatieafhankelijke vergoeding over 2023 bedroeg - € 337.163 (jan 2022 t/m nov 2022: + € 611.000). De daling in prestatieafhankelijke vergoedingen wordt veroorzaakt door een terugontvangen prestatievergoeding uit de beleggingscategorie privaat vastgoed.

Transactiekosten

Transactiekosten vormen een aparte kostensoort. De hoogte wordt bepaald door de aard en de omvang van de beleggingstransacties. De transactiekosten zijn hierdoor tussen pensioenfondsen onderling lastig te vergelijken. De onderliggende transactiekosten (transactiekosten in de beleggingsfondsen) worden inzichtelijk gemaakt ongeacht of het beleggingsfonds in- en uitstapkosten in rekening brengt.

De transactiekosten bedroegen in 2023 € 0,6 miljoen (2022: € 0,7 miljoen), wat neerkomt op 0,09% (2022: 0,09%) van het gemiddeld belegd vermogen.

Transactiekosten per beleggingscategorie

x € 1.000	2023	2022
Matchingportefeuille ¹⁾	294	783
Returnportefeuille	300	332
Valutaderivaten	28	1
Terug te vorderen kosten PGGM	0	-447
Totaal	621	672

1) Tot december 2022 bestond de matchingportefeuille uit een staatsobligatiemandaat, rente-overlay en kas. Sindsdien bestaat de matchingportefeuille uit DMR-fondsen en liquiditeiten. In september 2023 is besloten om euro bedrijfsobligaties en hypotheke toe te voegen aan de matchingportefeuille. In dit overzicht worden deze categorieën voor de gehele periode tot de matchingportefeuille gerekend.

Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten van vermogensbeheer en transactiekosten kwamen in 2023 op € 2,7 miljoen (2022: € 4,5 miljoen), bestaande uit vermogensbeheerkosten (inclusief prestatieafhankelijke vergoedingen) en transactiekosten.

Voor de kosten in de jaarrekening volgt het pensioenfonds de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving. De jaarrekening bevat daarom alleen de kosten die direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht of nog worden gebracht. In de verantwoording door het bestuur worden – conform de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie – ook de indirecte kosten meegenomen. De indirecte vermogensbeheer- en transactiekosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de waardeverandering van de beleggingen en hebben daardoor invloed op het behaalde rendement. Daarom zijn de totale kosten van het vermogensbeheer in de jaarrekening lager. Bovendien wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de volgende tabel staat de aansluiting van de jaarrekening met de totale vermogensbeheer- en transactiekosten.

Directe kosten opgenomen in de jaarrekening

x € 1.000	Beheer- en prestatie- vergoeding	Transactie- kosten	Totaal
Algemene kosten	780	0	780
Directe kosten beleggingsfondsen	548	0	548
Advisering	188	0	188
Directe kosten opgenomen in jaarrekening	1.516	0	1.516
Indirecte kosten, onderdeel waardeveranderingen beleggingen	564	621	1.185
Totaal vermogensbeheer- en transactiekosten	2.080	621	2.701

Kosten vermogensbeheer in relatie tot rendement

Het behaalde rendement moet in relatie staan tot de kosten van het vermogensbeheer. Het langjarige rendement is daarom van belang bij het beoordelen van het kostenniveau en de keuze van de beleggingsmix. De volgende tabel toont de totale kosten van het vermogensbeheer tegenover het rendement.

% t.o.v. gemiddeld belegd vermogen	2023	2022	2021	2020
Totale kosten vermogensbeheer incl. prestatieafhankelijke vergoeding in %	0,34%	0,49%	0,38%	0,34%
Nettorendement na alle vermogensbeheerkosten	9,98%	-19,77%	4,97%	6,65%
Benchmarkrendement na kosten	11,37%	-19,80%	5,06%	7,19%

Diverse onderwerpen

In dit hoofdstuk wordt een divers aantal onderwerpen besproken die gedurende 2023 aan de orde zijn geweest.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Het pensioenfonds heeft persoonlijke gegevens nodig om de pensioenregeling zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren en administreren. Het gaat bijvoorbeeld om woonadres, salaris en burgerlijke staat. Door – of namens – het pensioenfonds worden de persoonsgegevens verwerkt. Dit gebeurt in overeenstemming met de wet, de 'Algemene Verordening Gegevensbescherming'. Voor de deelnemers die hier meer informatie over willen hebben – en over de rechten als het gaat om de verwerking van persoonsgegevens – is er op de website van het pensioenfonds een privacyverklaring opgenomen. De Pensioenfederatie heeft de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens gepubliceerd die op 1 januari 2020 in werking is getreden. De gedragslijn beschrijft hoe de pensioensector de pensioengegevens verwerkt. Het pensioenfonds volgt deze gedragslijn bij de verwerking van de persoonsgegevens.

Beloningsbeleid

De bestuursleden worden niet door het pensioenfonds betaald voor het uitoefenen van hun functie. Wel wordt aan gepensioneerde bestuurs- en commissieleden een vacatievergoeding verstrekt. Deze vacatievergoeding is in 2023 verhoogd van € 275 naar € 350 per bijeenkomst.

Code pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. De Code draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De pensioenfondsen mogen de Code Pensioenfondsen naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast.

In het algemeen geldt dat het pensioenfonds de normen uit de Code toepast. Hierna wordt een aantal normen specifiek benoemd.

Thema 'Vertrouwen waarmaken' – norm 5

De tekst van deze norm luidt als volgt: "Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau."

De bedoelde verantwoording en het inzicht in de risico's maken deel uit van dit jaarverslag, maar worden ook gecommuniceerd aan de verschillende belanghebbenden door middel van onder andere fondsdocumenten en nieuwsberichten op de website.

Thema 'Zorgvuldig benoemen' – norm 31

De tekst van deze norm luidt als volgt: "De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats."

Fondsorganen houden bij dit beleid rekening met bijvoorbeeld opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Ten minste eens in de drie jaar evalueert het bestuur dit beleid. Het verantwoordingsorgaan kan hierop sturen door een competentievisie te formuleren en via de (opleidings-)faciliteiten die het pensioenfonds biedt.

Thema 'Toezicht houden en inspraak waarborgen' – norm 47

De tekst van deze norm luidt als volgt: “Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.”

De visitatiecommissie rapporteert jaarlijks in het jaarverslag aan de hand van de acht thema's van deze Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast.

Thema 'Transparantie bevorderen' – norm 58

De tekst van deze norm luidt als volgt: “Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.”

In dit jaarverslag beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.

Thema 'Transparantie bevorderen' – norm 62

De tekst van deze norm luidt als volgt: “Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.”

De overwegingen omtrent verantwoord beleggingen zijn te vinden in dit jaarverslag. Ook op de website van het pensioenfonds is hierover informatie te vinden in de verschillende beleidsdocumenten.

Thema 'Transparantie bevorderen' – norm 64

De tekst van deze norm luidt als volgt: “Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in het thema 'Integer handelen'- normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.”

Het fonds past deze principes en normen toe. De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau ondertekenen de interne gedragscode van het pensioenfonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar. Hierop wordt toegezien door de compliance officer.

Thema 'Transparantie bevorderen' – norm 65

De tekst van deze norm luidt als volgt: “Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.”

Het pensioenfonds heeft een klachten- en geschillenregeling. Deze behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om het besluit van de commissie voor te leggen aan de Geschillen Instantie Pensioenen. Belanghebbenden worden doorverwezen naar de Geschillen Instantie Pensioenen, als hun klachten en geschillen niet kunnen worden opgelost via de interne klachten- en geschillenprocedure. De Geschillen Instantie Pensioenen kan een onafhankelijke bemiddelende rol spelen en brengt adviezen uit over klachten en geschillen die belanghebbenden inbrengen over de uitvoering van het pensioenreglement. Het pensioenfonds rapporteert hierover in het jaarverslag.

Hierna worden de normen besproken die het pensioenfonds niet (volledig) toepast, dan wel waar verbetering mogelijk is in de toepassing van de betreffende norm. Een tweetal normen – 33 en 34 – wordt momenteel niet toegepast, en voor een beperkt aantal andere normen zijn verbeteringen mogelijk.

Thema 'Zorgvuldig benoemen' – norm 33

De tekst van deze norm luidt als volgt: “In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.”

Het pensioenfonds heeft in 2023 de nodige tijd en aandacht besteed aan de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Daarbij is ook deze norm uit de Code meegenomen. In de praktijk blijkt het bijzonder lastig om hier invulling aan te geven. Vanaf eind 2022 treedt Kätke van Gorp eveneens op als aspirant bestuurslid; zij is jonger dan 40 jaar.

Thema 'Zorgvuldig benoemen' – norm 34

De tekst van deze norm luidt als volgt: “De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.”

De huidige bestuursleden zijn in het algemeen al langere tijd actief als bestuurslid van het pensioenfonds. Daarbij geldt dat het bestuur een collectief rooster van aftreden kent. Het bestuur heeft in 2020 besloten om het collectieve rooster te behouden met daarbij de opmerking dat door middel van aspirant-leden wordt getracht om bestuursleden meer frequent te vervangen.

Diversiteit

Het bestuur streeft naar diversiteit in het bestuur en het verantwoordingsorgaan, waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan de betreffende normen uit de Code Pensioenfondsen. In bijvoorbeeld de functieprofielen komt dit streven tot uitdrukking, maar het blijkt in de praktijk lastig om hier concreet invulling aan te geven.

Fiscale zaken

Het pensioenfonds onderzoekt actief wat de (on)mogelijkheden zijn ten aanzien van voorkoming van de BTW-plicht die sinds een aantal jaren van toepassing is voor pensioenfondsen.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn onder andere de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

Gedragscode

Het bestuur hanteert een gedragscode die geldt voor de (aspirant) leden van het bestuur, de leden van het verantwoordingsorgaan, de directeur en de pensioenspecialist. Elk jaar wordt de gedragscode voor het komende jaar vastgesteld en ondertekend door de hiervoor genoemde personen. Eveneens ondertekenen allen achteraf een verklaring dat zij de gedragscode over het afgelopen jaar hebben nageleefd. De gedragscode is in het verslagjaar niet significant gewijzigd, waarbij de gedragscode van het pensioenfonds is gebaseerd op het model dat is opgesteld door de Pensioenfederatie.

Pensioenreglementen

De belangrijkste wijziging in het verslagjaar van het pensioenreglement had betrekking op de aanpassing van de pensioenregeling per 1 januari 2023 teneinde de pensioenbepalende gegevens te actualiseren. Het meest actuele pensioenreglement is beschikbaar op de website van het pensioenfonds.

Pensioenovereenkomst

Ook de pensioenovereenkomst is aangepast om de pensioenbepalende gegevens te actualiseren.

Fraude

Met fraude wordt bedoeld dat zaken anders worden voorgesteld dan ze zijn, door op papier of digitaal een onjuiste weergave te geven van de werkelijkheid. Door het bestuur worden expliciet de volgende frauderisico's benoemd:

- Frauderisico inzake de inherente mogelijkheid van het bestuur om interne beheersingsmaatregelen te doorbreken; en
- Frauderisico in de omzetverantwoording (beleggings- en premieopbrengsten).

Door de opzet van het pensioenfonds en de gehanteerde procedures is volgens het pensioenfonds het frauderisico nihil. Zo wordt de omzetverantwoording volledig opgesteld door externe partijen. Interne beheersingsmaatregelen zijn zodanig ingericht dat het doorbreken daarvan 'niet' mogelijk is. Als voorbeeld geldt dat een bestuurslid nooit alleen bevoegd is, maar altijd samen met één of meerdere andere bestuursleden.

Het pensioenfonds doet jaarlijks navraag bij de externe dienstverleners – zoals bij AZL, Goldman Sachs Asset Management en ABN AMRO Pension Services – naar fraude. Dat heeft niet geleid tot aanvullende acties.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Alle bestuursleden hebben de relevante modules gevolgd met 'Geschiktheidsniveau B'. In 2022 heeft er een zelfevaluatie plaatsgevonden door SPO. Bij deze evaluatie zijn zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan betrokken geweest. Hierbij is gekeken naar het algemeen functioneren van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en naar de mate van geschiktheid van de leden. Ook is in de evaluatie betrokken de samenwerking binnen en tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Tot slot is de manier van vergaderen besproken en met name ook de rol van de voorzitter hierin. In de evaluatie zijn de kwaliteiten benoemd en ook eventuele verbeterruimte. De algehele uitkomsten van de evaluatie waren positief. Belangrijke punten om verder op te pakken zijn onder andere succession planning, diversiteit en inclusie, communicatie met stakeholders, strategie en toekomst en kennisverbreding ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel. Om de kennis te verbreden zijn 2 opleidingsdagen gepland die gegeven worden door een docent van SPO. Het betreft de onderwerpen 'Duurzaam beleggen en ESG risk management' en 'IT voor pensioenfondsen'. Verder worden door Willis Towers Watson regelmatig informatiebijeenkomsten gegeven aan het pensioenfonds ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel.

Netto pensioen sparen

De werkgever biedt een netto pensioen spaarregeling aan voor de medewerkers die in 2023 een salaris hadden dat hoger was dan € 128.810. Deze regeling heeft het karakter van een beschikbare premie regeling. De werkgever heeft de uitvoering van deze regeling ondergebracht bij Centraal Beheer PPI (tot september 2022 de premiepensioeninstelling van ABN AMRO Pensioenen). Bij de uitvoering van deze werkgeversregeling wordt geen gebruik gemaakt van de faciliteiten van het pensioenfonds.

Wet- en regelgeving

In 2023 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank en de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2022	2.175	2.230	1.601	6.006
Mutaties door:				
– Nieuwe toetredingen	281	0	0	281
– Ontslag met premievrije aanspraak	-205	205	0	0
– Waardeoverdracht	0	-145	0	-145
– Ingang pensioen	-33	-63	145	49
– Overlijden	-6	-9	-76	-91
– Afkoop	0	0	-7	-7
– Andere oorzaken	5	-11	-4	-10
Mutaties per saldo	42	-23	58	77
Stand per 31 december 2023	2.217	2.207	1.659	6.083

Specificatie pensioengerechtigden	2023	2022
Ouderdomspensioen	1.218	1.179
Partnerpensioen	420	402
Wezenpensioen	21	20
Totaal	1.659	1.601

Onder de actieve deelnemers zijn 133 deelnemers opgenomen met (gedeeltelijke) premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid.

Visitatiecommissie

Verslag van de visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfondsen naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de op 12 april 2024 beschikbare informatie over de periode ultimo 2023.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds. De risicobeheersing is voldoende. Het Fonds is in control met betrekking tot de uitbestedingsrelaties. De naleving van de Code Pensioenfondsen is voldoende. Het Fonds heeft in projectmatige zin met de sociale partners in 2023 verder invulling gegeven aan het proces van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is toereikend. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2023 niet tot haar mandaat heeft behoord.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiedheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		61		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzonderingen zien op het hoofdthema Zorgvuldig benoemen en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op het hoofdthema Risico's. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

Binnen het Fonds is een toereikend proces aanwezig om de aanbevelingen van de bij het Fonds betrokken (externe) partijen te bespreken en op te volgen. Er is geen sprake van materiële bevindingen van de sleutelfunctiehouders.

b. Algemene gang van zaken

De VC volgt het Fonds in de mening dat voldaan wordt aan de normen met betrekking tot de ontwikkeling van wet- en regelgeving, het een voldoende robuust proces ter zake heeft om de naleving te bewaken en dat het Fonds de ontwikkelingen ten aanzien van de financiële positie van het Fonds adequaat volgt. Daarbij heeft het Fonds adequaat gereageerd op de door ABN AMRO Pension Services aangekondigde beëindiging van de dienstverlening met betrekking tot de uitvoering van de beschikbare premieregeling door afspraken te maken met GSAM Mijn Pensioen over een overgang. Het Fonds heeft voldoende oog voor de toekomst van het Fonds en voldoet aan de normen inzake risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets. De VC volgt het Fonds in de mening dat het voldoende inspanningen verricht om te voldoen aan de in artikel 48a PW vastgelegde norm en vooralsnog een toereikende invulling te hebben gegeven.

Transitie naar WTP

De VC deelt de mening van het Fonds dat het voldoet aan de normen inzake een beheerste procesmatige transitie naar de WTP voor zover deze van toepassing zijn in het stadium waarin het Fonds zich bevindt. In 2023 is het Fonds verder gegaan met de ten

behoefte van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel opgerichte projectgroep. Door de externe adviseur wordt in dat kader een voortgangsrapportage bijgehouden. In 2023 zijn door sociale partners verdere voorlopige afspraken gemaakt over de invulling van het nieuwe contract onder de WTP. Verdere definitieve besluitvorming wordt in de eerste helft van 2024 verwacht. Vooralsnog heeft het Fonds aangegeven in principe het nieuwe contract te kunnen uitvoeren. In 2023 is het Fonds een onderzoek gestart naar de datakwaliteit.

Ook heeft het Fonds in 2023 een Risicopreferentieonderzoek (RPO) onder de deelnemers laten uitvoeren door Ipsos/WTW, waarvan de uitkomsten zijn vertaald naar een lifecycle beleggingsmix.

c. Governance

Binnen het Fonds zijn voldoende waarborgen aanwezig voor een goed bestuur en is sprake van een heldere taakverdeling en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarbij is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. De VC volgt de mening van het Fonds dat bij de besluitvorming rekening wordt gehouden met een evenwichtige belangenafweging. De nieuwe besluitwijzer evenwichtige belangenafweging zal daarbij nog een bijdrage leveren aan de vastlegging hiervan.

In de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met het VO volgt het Fonds een bestendige gedragslijn. Er is sprake van een transparante relatie. Het verantwoordingsorgaan wordt tijdig in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen. De VC deelt de mening van het Fonds dat inzake de uitbestedingen aan de normen in de Pensioenwet en Besluit FTK wordt voldaan. Het proces rond de uitbestedingen is adequaat georganiseerd waarbij documentatie en rapportages op orde zijn.

d. Geschiktheid

De VC deelt de mening van het Fonds dat het voldoet aan de normen voor geschiktheid en betrouwbaarheid van het bestuur, de vereiste voorzieningen voor het VO worden getroffen en het voldoet aan de normen met betrekking tot het tijdsbeslag. Het bestuur en VO voldoen niet aan alle diversiteitseisen maar de afwijkingen zijn voldoende gemotiveerd en met de benoeming van aspirant bestuurders is sprake van een verbetering in de diversiteit op afzienbare termijn. Permanente educatie is een voortdurend aandachtspunt van het Fonds, welke het afgelopen jaar vooral in het teken van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de gevolgen daarvan voor het Fonds heeft gestaan. Het Fonds organiseert sessies voor kennisoverdracht aan het bestuur en het VO. De VC doet nog wel een aanbeveling voor een betere schriftelijke vastlegging van een en ander. Een nieuwe zelfevaluatie heeft in 2023 niet plaatsgevonden.

e. Beleggingen

De VC deelt de mening van het Fonds dat het voldoet aan de normen met betrekking tot strategie, beleid en algemene oriëntatie op de beleggingen alsmede het beleggingsbeleid bij premiereregelingen. In 2023 is naar aanleiding van de resultaten van een recent uitgevoerde ALM-studie sprake geweest van een aantal tactische aanpassingen in de beleggingsportefeuille. Het betreft een andere verdeling naar de matchings- en returnportefeuille, het afscheid nemen van de allocatie naar Multi-factorbeleggingen ten gunste van het passieve wereldwijde aandelenfonds en een aanpassing van de rentestafel met als uitkomst een hogere renteafdekking.

Er is sprake van een heldere organisatiestructuur voor de uitvoering van het beleggingsproces. Het Fonds werkt met een langjarige beleggingsbeleidsplan waaruit jaarlijks een voor het komende jaar operationeel beleggingsplan wordt afgeleid. Aan de normen met betrekking tot uitvoering, uitbesteding, monitoring en externe toetsing wordt voldaan. Het Fonds heeft in 2023 met succes de transitie naar de nieuwe vermogensbeheerder van de basisregeling GSAM kunnen afronden.

Met betrekking tot het vermogensbeheer voor de beschikbare premiereregelingen is het Fonds intensief bezig geweest met het zoeken van een andere uitvoerder in verband met het beëindigen van het huidige contract. Per 1 juli 2024 zal de overgang naar eveneens GSAM worden gefinaliseerd. Het Fonds heeft met betrekking tot Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) in 2023 weer de nodige stappen gezet als uitvloeisel van een actief beleid.

f. Risico's

Het Fonds besteedt aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de beheersing van risico's. Het Fonds heeft een beleidsplan Integraal Risicomanagement (IRM) opgesteld dat voor het laatst is geactualiseerd in 2020. Het Fonds heeft in 2022 en 2023 geen evaluatie uitgevoerd. De IRM-kwartaalrapportage wordt opgesteld door de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer. In 2023 zijn echter geen kwartaalrapportages opgesteld. De VC heeft kennisgenomen van het document 'Risicobeheerfunctie – actiepunten vanuit IRM-rapportages' en acht het van belang dat het Fonds voortvarender opvolging geeft aan dergelijke actiepunten. Aangezien de VC van mening is dat het risicomanagement meer aandacht behoeft, dat passend is bij de omvang van het Fonds en de complexiteit van de dossiers, doet de VC enkele aanbevelingen ter zake.

De VC volgt de mening van het bestuur dat het voldoet aan de normen inzake de sleutelfuncties interne audit en actuariael, beheersing uitbestedingsrisico's en de eigenrisicobeoordeling. De VC doet nog wel een enkele aanbeveling hierover. In het laatste kwartaal van 2023 heeft het Fonds een SIRA laten uitvoeren waarvan de uitkomsten ten tijde van de visitatie nog niet beschikbaar waren.

De VC deelt de mening van het Fonds dat het met het huidige niveau van informatiebeveiliging en beheersing van de ICT-risico's aan de normen voldoet. Wel is aandacht van het Fonds vereist ten einde met ingang van 2025 te voldoen aan de nieuwe wetgeving DORA.

g. Communicatie

Het communicatiebeleid van het Fonds is vastgelegd in het communicatiebeleidsplan voor de langere termijn. Jaarlijks volgt daaruit een jaarplan met de (wettelijk) te ondernemen acties. Het Fonds wil met de communicatie een actieve bijdrage leveren aan het pensioenbewustzijn en pensioeninzicht bij de deelnemers. In dat kader worden de resultaten van een eerder gehouden deelnemersonderzoek betrokken bij de toekomstige actiepunten.

In het communicatiebeleid wordt nu ook rekening gehouden met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het Fonds zal daartoe een separaat communicatieplan opstellen. De actiepunten voor het lopende jaar zijn vooraf vastgelegd en voor een belangrijk deel ook ingevuld.

Aan de vereisten die worden gesteld aan de informatie aan individuen wordt voldaan. Er is voldoende aandacht besteed aan de informatie uit hoofde van de zorgplicht inzake de beschikbare premieregeling. Pensioen 1-2-3 is volledig geïmplementeerd en het Fonds voert een actief beleid als het gaat om het actueel en compliant houden van de website aan wet- en regelgeving. Het Fonds communiceert voornamelijk digitaal tenzij een deelnemer aangeeft dat niet te willen. Het Fonds hanteert daarbij een maandelijkse emailservice.

De visitatiecommissie

Herma Polee
John Ruben
Ronald Sijsenaar

Reactie bestuur op het verslag van de visitatiecommissie

De visitatie over 2023 heeft geleid tot een eindrapport van de visitatiecommissie waarin de commissie zijn bevindingen en zijn oordeel uitgebreid toelicht. Het bestuur waardeert het algemene oordeel, en herkent de aanbevelingen zoals deze door de visitatiecommissie worden gedaan. Aan een aantal van de door de visitatiecommissie genoemde onderwerpen wordt in dit jaarverslag al aandacht besteed. Het bestuur hecht eraan de volgende aanvullende reactie te geven:

- De aanbevelingen ten aanzien van het onderwerp “Risico’s” worden onderschreven door het bestuur. Een aantal hiervan is al door het pensioenfonds in behandeling genomen. De verwachting is dat alle gedane aanbevelingen in de tweede helft van 2024 zijn afgerond.
- Het bestuur bereidt zich zo goed als mogelijk voor op de implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen. Vanuit risico-oogpunt heeft dit onderwerp ook nadrukkelijk de aandacht, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan de onzekerheid ten aanzien van de politieke ontwikkelingen en ten aanzien van de implementatie van een volledig nieuw IT-landschap bij AZL.

Het bestuur zal de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen in het najaar van 2024 met de visitatiecommissie bespreken. Het bestuur spreekt zijn waardering uit voor de deskundige en efficiënte wijze waarop de visitatiecommissie zijn onderzoek heeft uitgevoerd. Het bestuur vervolgt de goede samenwerking graag in 2024 en daarna, waarbij er extra aandacht uit zal gaan naar de implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

In het kader van de principes van goed pensioenfondsbestuur is met ingang van 1 januari 2008 een verantwoordingsorgaan (VO) ingesteld. Het Bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het VO over haar beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd en over de naleving van de Pensioenfonds governance principes. Deze principes betreffen zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie.

Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO toetst het beleid aan het principe van evenwichtige behartiging van de belangen van alle betrokkenen bij het pensioenfonds. Daarnaast brengt het VO advies uit aan het Bestuur over voorgenomen bestuursbesluiten inzake beleidsgebieden die nader in de statuten zijn omschreven.

Het VO heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening over boekjaar 2023, alsmede van de fondsdocumenten zoals statuten, verslagen, pensioenreglementen en het actuarieel rapport. Het VO heeft een aantal bijeenkomsten bijgewoond met de directeur, het Bestuur van het fonds en de actuaris en accountant van het fonds. Voorts vonden bijeenkomsten plaats met het Bestuur waarin het jaarverslag en de jaarrekening werden vastgesteld en waarin het Bestuur verdere toelichting verschafte aan het VO over het gevoerde beleid.

Wet toekomst pensioenen en voorbereiding

Inmiddels is een “target date” door het pensioenfonds bepaald om over te gaan naar het nieuwe pensioen stelsel. Het VO constateert dat deze datum met zorg is gekozen. Er is overleg geweest met AZL als belangrijke partij om een en ander uit te voeren, om te zien of ook voor hen deze invoeringsdatum realistisch is. Er is tevens gebruik gemaakt van de coördinatie door WTW om bestuur en stakeholders in het hele proces mee te nemen. Van tijd tot tijd is hier ook het VO bij aanwezig geweest. Allereerst om kennis op te doen over het nieuwe stelsel, maar anderzijds ook om te beoordelen waar in het traject welke rol voor het VO is weggelegd. Gedurende 2023 zijn de contouren van de systematiek zoals het fonds dat wil invoeren, langzaam bekend geworden. En zijn inmiddels verdere overlegondes met sociale partners gepland, zodat het transitie plan tijdig kan worden voorbereid, zijnde voor 1 januari 2025, ondanks de onzekerheden gedurende 2023 aangaande finale bepalingen over de Wet Toekomst Pensioenen.

Premiebeleid

Volgens afspraken uit het verleden is de herstell premie nu komen te vervallen in verband met de gestegen dekkingsgraad en het bereiken van het herstelplan. Het bestuur heeft geconstateerd dat de feitelijke premie nu lager wordt dan de gedempte kostendekkende premie. Het VO kan zich vinden in het bestuursbesluit om het tekort vooralsnog uit de premie reserve te halen. In 2024 zal een nieuwe evaluatie nodig zijn om te beoordelen in hoeverre het aanspreken van reserves een toekomstig beleid bijvoorbeeld met betrekking tot invaren, in gevaar brengt.

Indexatie

Indexatie mogelijkheden zijn beperkt door de gemaakte keuzes van de sociale partners en bestuur. Het fonds neemt nog niet deel aan het transitie FTK en is gehouden zijn beleid te baseren op de afgesproken inflatie parameters. Het VO is getuige geweest van de nodige discussies omtrent dit thema, en heeft geconstateerd dat in ieder geval alle mogelijkheden zijn bediscussieerd om er voor te zorgen dat alle belangen van deelnemers hierin mee worden nemen.

IT beleid en data kwaliteit

Het VO is er zich van bewust dat de toekomstige overgang naar het nieuwe pensioen stelsel, verlangt dat gegevens over deelnemers actueel en foutloos beschikbaar moeten zijn opdat de condities in het nieuwe stelsel correct kunnen worden bepaald voor elke deelnemer. Het thema data kwaliteit is daarmee ook een speerpunt in de bewaking door DNB. Het VO constateert dat dit punt

veelvuldig is geagendeerd en dat er daadwerkelijk door een aangewezen persoon actief onderzoek plaatsvindt, met overleg met onder andere AZL. Het VO volgt dit thema nauwgezet en wenst gedurende 2024 hierover verder te worden geïnformeerd in voorbereiding op de transitie.

Communicatiebeleid

Communicatie is een essentieel onderdeel van de taken van het bestuur en het is van groot belang om deelnemers frequent en zorgvuldig te informeren over alle activiteiten met betrekking tot het pensioen.

In de media wordt regelmatig verslag gedaan over de effecten van de Wet Toekomstige Pensioenen. Vaak gebeurt dit op een onjuiste of onvolledige wijze met als gevolg dat deelnemers zich zorgen maken over de effecten voor hun pensioeninkomen door deze nieuwe wetgeving.

Het is van groot belang dat het bestuur duidelijk maakt aan de deelnemers hoe de transitie van de huidige pensioenregeling naar het nieuwe pensioenstelsel zal verlopen.

Via verschillende kanalen, zoals brieven, mail en/of website, moet deze informatie aangeboden worden aan de verschillende deelnemersgroepen. Het bestuur dient zich te realiseren dat deze materie voor velen erg complex is en dat daarbij een goede communicatie, toegespitst op de verschillende doelgroepen, wenselijk is.

Het VO is van mening dat aan het thema communicatie een hoge prioriteit gegeven moet worden en adviseert het bestuur om te streven naar een hoog niveau van deskundigheid op gebied van communicatie. Hier ligt ons inziens een belangrijke taak om goed inzichtelijk te maken wat deze nieuwe wet voor de individuele deelnemers betekent.

Kosten

Het bestuur volgt nauwlettend de ontwikkeling van de kosten die te maken hebben met het voeren van het beleid.

Veelvuldig wordt onderzocht hoe de kosten die ons fonds maakt, zich verhouden tot andere fondsen, middels een zogeheten benchmark. Op deze wijze heeft het fonds de mogelijkheid deze uitgaven te toetsen en de effectiviteit te monitoren.

Het VO constateert dat het fonds op goede lijn ligt in verhouding tot andere fondsen.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vraagt om extra inzet van derde partijen, voor o.a. het projectmanagement en de diverse controles. Deze extra kosten zullen een impact hebben op het niveau van kosten dat thans reeds gemaakt wordt en daarmee hebben deze kosten een effect op het totale rendement.

Het VO verzoekt het bestuur steeds opnieuw een afweging te maken met betrekking tot de noodzaak tot het maken van deze kosten, te overwegen of er mogelijk alternatieven zijn en goed te monitoren zodat er geen onverwachte uitgaven noodzakelijk zijn.

Risicopreferentie Onderzoek

Het pensioenfonds heeft een risicopreferentie onderzoek gehouden onder de deelnemers, waarvan de uitkomst dient als input voor het te voeren beleggingsbeleid.

In het vorige jaarverslag heeft het VO een oproep gedaan aan de deelnemers, om in het geval het pensioenfonds vraagt om feedback over het toekomstig te voeren beleid, hier vooral gehoor aan te geven. De terugkoppeling van de deelnemers is noodzakelijk om voor de populatie het juiste beleggingsbeleid te kunnen voeren.

In het geval dat er slechts een klein deel van de populatie terugkoppeling geeft, is die uitkomst niet geheel representatief voor alle deelnemers. Dit maakt het voor het bestuur uiterst moeilijk om het juiste beleggingsbeleid te voeren.

Het VO roept eenieder op om steeds gehoor te geven aan het verzoek van het bestuur tot terugkoppeling van uw persoonlijke mening met betrekking tot de ontwikkeling van het pensioenfonds.

Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen zijn verplicht een langetermijn risicohouding vast te stellen en deze jaarlijks te toetsen met een haalbaarheidstoets. Getoetst wordt onder andere of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het bestuur gestelde ondergrens én of de afwijking in een slechtweerscenario voldoet aan de gestelde maximale afwijking.

De conclusie is dat het pensioenfonds ook in 2023 niet voldoet aan de gewenste ondergrens voor het pensioenresultaat. De uitkomst van deze haalbaarheidstoets zal in acht worden genomen bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierover is overeenstemming met de sociale partners.

Naar verwachting zal de financiële positie zich in het komende jaar positief ontwikkelen en zijn verdere maatregelen op dit moment niet noodzakelijk.

Het VO steunt het bestuur in haar besluit.

Diversiteit

In de Code Pensioenfondsen is vastgelegd, dat het bestuur van Nederlandse pensioenfondsen in zijn samenstelling een diversiteitsbeleid moet voeren. Ook van de zijde van de Nederlandse Bank (DNB) werd in het verleden herhaaldelijk nadruk gelegd op het feit dat ook ons pensioenfonds hier veel aandacht aan moet besteden.

Het VO constateert dat er adequate maatregelen zijn getroffen om nieuwe (aspirant-) bestuursleden te benoemen, waarbij recht wordt gedaan aan het gewenste diversiteitsbeleid.

OPINIE

Het VO is van mening dat het handelen van het Bestuur en het door haar gevoerde beleid alsmede de beleidskeuzes voor de toekomst in overeenstemming zijn met de principes voor goed pensioenbestuur.

Het Bestuur getuigt van deskundigheid en zorgvuldigheid, van een evenwichtige behartiging van de belangen van alle betrokkenen en van openheid, en voert een communicatiebeleid in overeenstemming met de wet- en regelgeving.

Amsterdam, 14 juni 2024

Reactie bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn verslag en voor de positieve bijdrage gedurende het afgelopen jaar. Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 – net als in voorgaande jaren – bijgedragen aan het goed functioneren van het pensioenfonds. De adviezen – zowel gevraagd als ongevraagd – helpen het bestuur om tot een goede afweging te komen bij de besluitvorming en bij de uitvoering van besluiten. Het bestuur kan zich vinden in de aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan zoals die worden beschreven in het verslag van het verantwoordingsorgaan. Deze aanbevelingen zal het pensioenfonds in acht nemen bij de uitvoering van het beleid in 2024. Het bestuur ziet uit naar een continuering van de goede samenwerking. Het bestuur zal daarbij zorgen dat het verantwoordingsorgaan tijdig betrokken wordt bij grote dossiers, zoals de implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen.

Vaststelling verslag

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Amsterdam op 14 juni 2024.

Het bestuur

Steven Stoffer
Voorzitter

Ton van Gestel
Secretaris

Ed Vervoort

Peter van Dijk

Marc van den Heuvel

Peter Fleurkens

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoed	58.118	71.164
Aandelen	283.565	246.629
Vastrentende waarden	441.758	391.408
Derivaten	3.402	2.476
	786.843	711.677
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Vastgoed	310	274
Aandelen	32.503	37.071
Vastrentende waarden	36.126	24.436
Overige beleggingen	900	805
	69.839	62.586
Vorderingen en overlopende activa [3]	296	1.949
Liquide middelen [4]	14.754	12.840
Totaal activa	871.732	789.052

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Reserves		
Algemene Reserve [5]	160.595	125.131
Premiereserve [6]	4.049	4.200
	164.644	129.331
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]	628.622	590.714
Overige technische voorzieningen [8]	1.708	2.021
	630.330	592.735
Voorziening voor risico deelnemers [9]	69.839	62.586
Overige voorzieningen [10]	1.230	2.523
Kortlopende schulden en overlopende passiva [11]	5.689	1.877
Totaal passiva	871.732	789.052

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [12]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.361	4.994
Indirecte beleggingsopbrengsten	68.218	-178.019
Kosten van vermogensbeheer	-1.516	-1.984
	70.063	-175.009
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [13]	7.245	-14.459
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [14]	24.272	23.577
Bijdragen voor risico deelnemers [15]	3.863	3.207
Saldo van overdrachten van rechten [16]	-1.265	-854
Pensioenuitkeringen [17]	-20.002	-18.536
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [18]		
Pensioenopbouw	-14.849	-23.027
Indexering en overige toeslagen	-1.293	-39.015
Rentetoevoeging	-19.363	3.883
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	20.013	18.567
Toename voorziening toekomstige kosten	-495	-777
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	741	687
Kanssystemen	1.652	-1.832
Wijziging marktrente	-21.694	245.119
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	946	747
Wijziging actuariële grondslagen	0	-4.452
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.566	-3.263
	-37.908	196.637
Mutatie overige technische voorziening [19]	313	94

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2023	2022
Mutatie voorziening voor risico deelnemers [20]	-7.253	14.481
Mutatie overige voorzieningen [21]	1.293	14
Onttrekkingen beleggingen voor risico deelnemers [22]	-3.855	-3.229
Herverzekering [23]	-70	-44
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [24]	-1.760	-1.207
Overige baten en lasten [25]	377	484
Saldo van baten en lasten	35.313	25.156
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	35.464	-25.156
Premiereserve	-151	0
	35.313	-25.156

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	21.018	21.150
Ontvangen kapitalen	3.428	3.135
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.267	1.110
Overige	2.068	1.612
	27.781	27.007
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-19.965	-18.540
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.615	-2.164
Premies herverzekering	-70	-43
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.833	-1.105
	-24.483	-21.852
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	3.361	4.994
Verkopen en aflossingen beleggingen	249.556	729.325
	252.917	734.319
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-252.612	-745.746
Kosten van vermogensbeheer	-1.689	-1.398
	-254.301	-747.144
Mutatie liquide middelen	1.914	-7.670
Saldo liquide middelen 1 januari	12.840	20.510
Saldo liquide middelen 31 december	14.754	12.840

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De activa en passiva worden gewaardeerd op reële waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteit

Het fonds heeft bij het opstellen van de jaarrekening het continuïteitsprincipe toegepast. Voor een onderbouwing verwijzen wij naar de toelichting van de financiële positie bij het eigen vermogen.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:389 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Het pensioenfonds heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de uitgangspunten van Titel 9 Boek 2 BW toegepast. Tevens zijn de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ) gevolgd, waarvan in het bijzonder RJ 610 die specifiek geldt voor pensioenfondsen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld.

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend in euro's tegen de ultimo jaar geldende koersen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Indirect Vastgoed

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in (semi) open end beleggingsfondsen die beleggen in vastgoed worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde zoals gepubliceerd door de fondsbeheerder.

Aandelen

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in (semi) open end beleggingsfondsen die beleggen in aandelen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde zoals gepubliceerd door de fondsbeheerder.

Vastrentende waarden

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in (semi) open end beleggingsfondsen die beleggen in obligaties worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde zoals gepubliceerd door de fondsbeheerder.

Derivaten

De beursgenoteerde rentederivaten worden gewaardeerd tegen de officiële slotkoersen. De valutaderivaten en niet-beursgenoteerde rentederivaten worden gewaardeerd op basis van een model waarbij de variabelen uit actieve markten worden afgeleid of waarbij een of meerdere variabelen niet uit een actieve markt zijn af te leiden. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder de derivaten. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder de overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen

Voor niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in (semi) open end beleggingsfondsen die beleggen in commodities vindt de waardering plaats op reële waarde waarvoor nettovermogenswaarde wordt gehanteerd zoals gepubliceerd door de fondsbeheerder.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventueel bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen en worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de nominale waarde.

Het saldo van de bankrekeningen en geldmarktinstrumenten op naam van GSAM wordt gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde het aandeel van het pensioenfonds in de reële waarden van de financiële instrumenten die GSAM aanhoudt voor rekening en risico van haar opdrachtgevers. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Algemene reserve

Aan de algemene reserve wordt deels het saldo van de staat van baten en lasten toegevoegd. Het saldo van baten en lasten wordt gesplitst verdeeld naar de algemene reserve en de premiereserve (zie hieronder).

Premiereserve

Per 1 januari 2015 is de pensioenregeling van het pensioenfonds aangepast. In het principeakkoord d.d. 14 januari 2015 is de nieuwe regeling omschreven. In dit principeakkoord zijn sociale partners verder overeengekomen dat de premiestelling ongewijzigd blijft ten opzichte van 2014. Het verschil tussen de totale lasten bij continuering van de huidige pensioenregeling en van de nieuwe pensioenregeling (inclusief pensioenvoorziening met betrekking tot het salaris boven € 100.000) wordt gereserveerd. Deze middelen kunnen worden gebruikt om de premie van de toekomstige opbouw van pensioenaanspraken te financieren wanneer niet voldaan wordt aan de bepalingen omtrent de kostendekkendheid van de premie.

Vanaf 2021 is deze dotatie niet meer van toepassing. In 2023 is een deel van de premiereserve aangewend ter aanvulling van de premie.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (TV)

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele Ultimate Forward Rate (UFR) zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank wordt gebruikt. Bij de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Rentevoet

De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de Ultimate Forward Rate (UFR) zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. In 2023 en 2022 was dit de rentetermijnstructuur per 31 december van het boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank inclusief UFR.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de éénjaarsrente primo boekjaar (2023: 3,26%, 2022: -0,49%) berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Sterfte

Prognosetafel AG 2022 (startjaar 2024) met toepassing van Towers Watson ervaringssterftemodel 2020 (2022: Prognosetafel AG 2022 (startjaar 2023) met toepassing van Towers Watson ervaringssterftemodel 2020).

Gehuwdheid

Vóór de pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, met een leeftijdsafhankelijke gehuwdheidsfrequentie. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem.

Uitkeringen

De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.

Leeftijden

De leeftijd van de (gewezen) deelnemer, de nabestaande of de wees wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.

Leeftijdsverschil

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 2,5 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

Kosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 3,70% van de netto voorziening (2022: 3,70%).

Toeslagen

Het bestuur besluit elk jaar of, en zo ja in hoeverre, een toeslag kan worden verleend gelet op de financiële situatie van het pensioenfonds en de te verwachten ontwikkeling daarvan. Het pensioenfonds baseert zich hierbij op de beleidsdekkingsgraad op de laatste dag van de maand november voorafgaand aan het kalenderjaar waarin de toeslagverlening plaatsvindt.

Het pensioenfonds kan uitsluitend een toeslag verlenen als:

- de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%;
- de mate van toeslagverlening naar verwachting ook in de toekomst mogelijk blijft (reële dekkingsgraad); en
- de toeslagverlening in overeenstemming is met het herstelplan als dat van toepassing is.

Overige technische voorzieningen

Overige technische voorzieningen worden opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen, zoals arbeidsongeschiktheidsuitkeringen of overige uitkeringen. Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt worden verklaard. De verplichting wordt geschat op basis van ervaringscijfers.

Voorziening langdurig zieken

Met ingang van 2008 is er ook een voorziening aanwezig voor langdurig zieken. Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn, kunnen ze arbeidsongeschikt verklaard worden. Aangezien het pensioenfonds het premievrijstellingsrisico slechts gedeeltelijk (met een stop-loss verzekering) heeft herverzekerd, dient het pensioenfonds een voorziening voor langdurig zieken te vormen. De voorziening is gelijk aan twee maal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid, waarbij de stop-loss korting buiten beschouwing is gelaten. Deze opslag zou naar verwachting en over een langere periode bezien, voldoende moeten zijn om de kosten voor arbeidsongeschikte deelnemers te financieren.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Dit betreft de verplichtingen uit hoofde van de beschikbare-premieregeling voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen risico deelnemers.

Overige voorziening

De overige voorziening is gevormd door gestorte bedragen van de werkgever. Deze bedragen zijn gestort in verband met de overname van de waardeoverdracht van de DC-regeling van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland. In 2023 is een deel van deze voorziening aangewend voor een indexatie van 8,89% aan deze groep deelnemers.

Kortlopende schulden

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Resultaatbepaling

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen, hieronder verstaan het bruto-dividend, voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. Tevens wordt hieronder verantwoord de gedeclareerde dividenden en verdiende interest, alsmede de ontvangen provisies uit hoofde van verbruikleen van effecten. De rentes van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen van de zakelijke en vastrentende waarden;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Derivaten

Onder deze post worden de volgende resultaten opgenomen: gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen bij swaps- en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de kosten opgenomen die verband houden met het beheer en advies van de beleggingen, met uitzondering van transactiekosten. Transactiekosten zijn de externe kosten die gemaakt worden om een (beleggings-)transacties tot stand te brengen en uit te voeren.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra storting, zoals de herstellpremie, en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Premiebijdragen risico deelnemers

Dit betreft ontvangen bijdragen in het kader van de beschikbare-premieregeling die zijn gestort door de werkgever. De deelnemers betalen zelf hier niet aan mee. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (TV)

Zie voor de mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (TV) de grondslagen bij Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (TV).

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen aflossingen	Waarde- verandering	Stand ultimo 2023
Vastgoed					
Vastgoed beleggingsfondsen	71.164	500	-6.000	-7.546	58.118
	71.164	500	-6.000	-7.546	58.118
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	246.629	81.439	-83.406	38.903	283.565
	246.629	81.439	-83.406	38.903	283.565
Vastrentende waarden					
Vastrentende beleggingsfondsen	391.408	170.672	-153.246	32.924	441.758
	391.408	170.672	-153.246	32.924	441.758
Derivaten					
Valutaderivaten	2.424	0	-3.212	3.937	3.149
	2.424	0	-3.212	3.937	3.149
Totaal beleggingen excl. liquide middelen	711.625	252.611	-245.864	68.218	786.590
Derivaten:					
Valutatermijncontracten	52				253
Belegd vermogen passiva zijde	52				253
Belegd vermogen activa zijde	711.677				786.843

Er zijn geen beleggingen in de deelnemende ondernemingen en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde ¹⁾

Level 1: Directe marktnoteringen: beleggingen welke worden verhandeld op actieve en publieke markten. Deze noteringen betreffen alle posities waarvan de reële waarde is gebaseerd op een direct verhandelbare prijs in de huidige marktomstandigheden.

Level 2: Afgeleide marktnoteringen: beleggingen welke worden gewaardeerd middels een model waarbij alle variabelen uit de markt zijn af te leiden. Tevens vallen hieronder de open end fondsbeleggingen waarvan minder frequent een nettovermogenswaarde wordt ontvangen maar waarop wel gehandeld kan worden.

Level 3: Waarderingsmodellen en technieken: hieronder zijn alle beleggingen opgenomen waarvan de reële waarde is gebaseerd op waarderingsmodellen en technieken waarbij inschattingen zijn gemaakt door het management vanwege het ontbreken van volledige waarneembare marktgegevens. Tevens worden hieronder closed end fondsbeleggingen verantwoord.

Ultimo 2023	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Vastgoed	10.359	57.653	0	68.012
Aandelen	271.732	0	128	271.860
Vastrentende waarden	419.003	33.012	0	452.015
Derivaten	-256	0	21.075	20.819
Overige beleggingen	-25.863	0	0	-25.863
	674.975	90.665	21.203	786.843
Overige balansposten	-3.668			-3.668
Totaal beleggingen (aansluiting met risicoparagraaf)	671.307	90.665	21.203	783.175

Ultimo 2022	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Vastgoed	5.953	71.021	0	76.974
Aandelen	238.736	9	192	238.937
Vastrentende waarden	325.595	31.704	0	357.299
Derivaten	408	0	-15.621	-15.213
Overige beleggingen	53.628	0	0	53.628
	624.320	102.734	-15.429	711.625
Overige balansposten	319	0	0	319
Totaal beleggingen (aansluiting met risicoparagraaf)	624.639	102.734	-15.429	711.944

1) De tussentelling bij de levelindeling sluit aan bij het balanstotaal van noot [1], Totaal beleggingen excl. liquide middelen en is niet op basis van 'look-through'. De totaaltelling bij de levelindeling sluit aan bij de risicoparagrafen is op basis van 'look through'.

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

ABN AMRO					
Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen	Verkopen	Indirecte beleggings-resultaten	Stand ultimo 2023
Vastgoed					
Vastgoed beleggingsfondsen	75	1	0	7	83
	75	1	0	7	83
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	35.060	2.513	-11.732	4.659	30.500
	35.060	2.513	-11.732	4.659	30.500
Vastrentende waarden					
Vastrentende beleggingsfondsen	19.622	13.380	-3.695	1.879	31.186
	19.622	13.380	-3.695	1.879	31.186
Overige beleggingen					
Liquiditeitenfondsen	67	1	-28	-3	37
	67	1	-28	-3	37
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	54.824	15.895	-15.455	6.542	61.806

Alle beleggingen worden gewaardeerd volgens een level 2 methodiek. Voor uitleg over de verschillende methodieken wordt verwezen naar de beschrijving van de levels bij [1].

Goldman Sachs Asset Management

Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen	Verkopen	Indirecte beleggings- resultaten	Stand ultimo 2023
Vastgoed					
Vastgoed beleggingsfondsen	199	33	-31	26	227
	199	33	-31	26	227
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	2.011	33	-270	229	2.003
	2.011	33	-270	229	2.003
Vastrentende waarden					
Vastrentende beleggingsfondsen	4.814	198	-459	387	4.940
	4.814	198	-459	387	4.940
Overige beleggingen					
Liquiditeitenfondsen	738	954	-890	61	863
	738	954	-890	61	863
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	7.762	1.218	-1.650	703	8.033

Alle beleggingen worden gewaardeerd volgens een level 2 methodiek. Voor uitleg over de verschillende methodieken wordt verwezen naar de beschrijving van de levels bij [1].

De beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt.

	2023	2022
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Af te wikkelen beleggingen	134	0
Te vorderen vergoeding beleggingen	0	1.721
Vordering werkgever inzake Solidus Solutions	0	220
Overige	162	8
Totaal vorderingen en overlopende activa	296	1.949
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.		
[4] Liquide middelen		
Depotbanken	441	319
ING Banken	14.313	12.521
	14.754	12.840
Liquide middelen aangehouden bij de ING Bank N.V. staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. De liquide middelen aangehouden bij de depotbanken staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Deze gelden staan ter beschikking van GSAM. Op de rekening van de ING Bank is een 'intraday' kredietfaciliteit afgegeven van € 1.100.000,-.		
Passiva		
Reserves		
[5] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	125.131	99.975
Saldobestemming boekjaar	35.464	25.156
Stand per 31 december	160.595	125.131

	2023		2022	
[6] Premiereserve				
Stand per 1 januari	4.200		4.200	
Saldobestemming boekjaar	-151		0	
Zie noot [14] voor een toelichting bij de saldobestemming 2023.				
Stand per 31 december	4.049		4.200	
Totaal eigen vermogen	164.644		129.331	
<i>Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt</i>	27.218	103,9%	25.605	103,9%
<i>Het vereist eigen vermogen bedraagt</i>	119.482	117,1%	121.229	118,5%
<i>De dekkingsgraad is</i>	160.595	122,9%	125.131	119,1%
<i>De beleidsdekkingsgraad ¹⁾ is</i>		123,3%		118,2%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de totale technische voorzieningen gedeeld door de totale technische voorzieningen. De berekening is als volgt:				
$(160.595 + (628.622 + 1.708 + 69.839)) / (628.622 + 1.708 + 69.836) \times 100\% = 122,9\%$				

1) De beleidsdekkingsgraad is bepaald als de 12-maands gemiddelde dekkingsgraad waarbij voor het einde van een kwartaal de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de K-Statuten De Nederlandsche Bank en voor het einde van het jaar de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de J-Statuten van De Nederlandsche Bank.

	2023	2022
Technische voorzieningen		
[7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	590.714	787.351
Pensioenopbouw	14.849	23.027
Indexering en overige toeslagen	1.293	39.015
Rentetoevoeging	19.363	-3.883
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-20.013	-18.567
Toename voorziening toekomstige kosten	495	777
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-741	-687
Kanssystemen	-1.652	1.832
Wijziging marktrente	21.694	-245.119
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-946	-747
Wijziging actuariële grondslagen	0	4.452
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	3.566	3.263
Stand per 31 december	628.622	590.714
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,26% (2022: -0,49%).		
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd:		
Actieve deelnemers	219.643	208.578
Gewezen deelnemers	143.087	137.104
Pensioengerechtigden	265.892	245.032
	628.622	590.714
[8] Overige technische voorzieningen		
<i>Voorziening Langdurig zieken</i>		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	2.021	2.115
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-313	-94
Stand per 31 december	1.708	2.021
Totaal technische voorzieningen	630.330	592.735
Alle technische voorzieningen hebben een looptijd van langer dan 1 jaar.		

[9] Voorziening voor risico deelnemers

Het verloop van de voorziening is als volgt:

	2023	2022
Stand per 1 januari	62.586	77.067
Stortingen deelnemers	3.863	3.207
Onttrekkingen deelnemers	-3.855	-3.229
Rendement	7.245	-14.459

Stand per 31 december

69.839
62.586

[10] Overige voorzieningen

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand per 1 januari	2.523	2.537
Mutatie	0	-14
Aanwending	-1.293	0

Stand per 31 december

1.230
2.523

In 2023 is een deel van deze voorziening aangewend voor een indexatie van 8,89% aan de voormalige deelnemers van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland.

[11] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Derivaten	253	52
Beleggingen	4.371	586
Premies	395	441
Belastingen en sociale premies	407	378
Uitkeringen	0	2
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	220	162
Nog te muteren spaarkapitalen	11	94
Overige	32	162

5.689
1.877

De kortlopende schulden hebben een looptijd van korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten afgesloten met Goldman Sachs Asset Management, AZL en Zwitserleven. Het contract met GSAM is na 3 jaar (eind 2025) jaarlijks opzegbaar met een opzegtermijn van 9 maanden. Het contract met AZL is jaarlijks opzegbaar. Het contract met Zwitserleven loopt 5 jaar en loopt eind 2023 af. Uiterlijk 3 maanden voor het einde van het contract kan het contract worden opgezegd. Zonder opzegging wordt het contract automatisch voor vijf jaar verlengd. De verwachte kosten 2024 zijn onzeker en afhankelijk van de grondslag. De kosten van Goldman Sachs Asset Management zijn vaste jaarlijkse bedragen die in het contract zijn vastgelegd. De kosten van AZL zijn afhankelijk van het aantal deelnemers. De kosten van Zwitserleven zijn afhankelijk van de populatie van het fonds en de actuariële grondslagen van de verzekeraar.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het pensioenfonds en de bestuurders en de sponsor, de aangesloten ondernemingen. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen, waaronder de zorgplicht van de werkgever inzake de aanlevering van de basisgegevens en procedures bij premieachterstand.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Baten en lasten	2023	2022
[12] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	656	0
Aandelen	891	4
Vastrentende waarden	763	4.839
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	707	177
Subtotaal	3.017	5.020
Banken	348	-56
Waardeoverdrachten	-4	0
Overige	0	30
Totaal directe beleggingsopbrengsten	3.361	4.994
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	-7.546	6.456
Aandelen	38.903	-38.166
Vastrentende waarden	32.924	-99.419
Derivaten	3.937	-46.890
Overige beleggingen	0	0
	68.218	-178.019
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-1.328	-2.246
Beleggingsadvies	-188	262
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.516	-1.984

In 2022 zijn de beleggingen, op verzoek van PGGM, overgedragen naar een andere vermogensbeheerder. Deze vermogensbeheerder is GSAM. De kosten die gemoeid zijn met deze transitie worden door PGGM vergoed. Deze vergoeding is opgenomen onder beleggingsadvies. Een deel van deze kosten (met name transactiekosten) is in de koers verdisconteerd en dus niet zichtbaar in de kosten. Hierdoor is de vergoeding hoger dan de directe kosten en levert het beleggingsadvies een positief resultaat op.

	2023	2022
Totale kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie		
Zakelijke waarden	-397	-898
Vastrentende waarden	-833	-1.409
Overlay	-98	61
Overige beleggingen	0	262
Advies	-188	0
	-1.516	-1.984
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	70.063	-175.009
[13] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Vastgoed	33	-63
Aandelen	4.888	-5.946
Vastrentende waarden	2.266	-8.103
Overige beleggingen	58	-347
	7.245	-14.459
[14] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Werkgeversaandeel	15.713	15.365
Werknemersaandeel	5.131	5.077
Inkoopsommen vanuit ABN AMRO	3.019	2.963
Inkoopsommen vanuit Nationale Nederlanden	409	172
	24.272	23.577
Kostendeekkende premie	24.130	32.825
Gedempte kostendeekkende premie	24.859	23.383
Feitelijke premie	24.708	23.649
De feitelijke premie bestaat uit het werkgeversaandeel en het werknemersaandeel van [14] en de Bijdragen voor risico deelnemers [15] (15.713+5.131+3.863)		
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	13.866	21.782
Opslag in stand houden vereist vermogen	3.160	4.293
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.548	2.066
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
	24.130	32.825

	2023	2022
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	10.245	10.015
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.382	2.038
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.375	1.305
Voorwaardelijke componenten	5.301	5.341
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
	24.859	23.383
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	10.245	10.015
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.382	2.038
Opslag voor uitvoeringskosten	900	900
Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	1.375	1.305
Voorwaardelijke componenten	5.301	5.341
Bijdrage BP-regeling	4.656	3.784
Premiemarge	-151	266
	24.708	23.649
De feitelijke premie betreft een doorsneepremie en dient conform het premiebeleid van het pensioenfonds minimaal gelijk te zijn aan de gedempte kostendeekkende premie. Het fonds maakt gebruik van de wettelijke mogelijkheid de premie te dempen. In de abtn is opgenomen dat de premie voor 2023 wordt gebaseerd op het verwacht toekomstig rendement dat volgt uit de strategische beleggingsportefeuille van het fonds, rekening houdend met een indexatieafslag (zoals wettelijk voorgeschreven). De opslag voor het bereiken c.q. in stand houden van het vereist eigen vermogen op 1 januari 2023 is procentueel gelijk aan de opslag bij de kostendeekkende premie. De kostendeekkende premie is vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank. Het verschil tussen de kostendeekkende premie en gedempte kostendeekkende premie wordt derhalve veroorzaakt door een verschil in gehanteerde rente. De feitelijke premie is lager. De negatieve premiemarge van 151 wordt aangevuld vanuit de premiereserve.		

	2023	2022
[15] Bijdragen voor risico deelnemers		
Stortingen in de beleggingsfondsen bij ABN AMRO door de werkgever	3.863	3.207
	3.863	3.207
[16] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.267	1.110
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.532	-1.964
	-1.265	-854
[17] Pensioenuitkeringen		
<i>Pensioenen</i>		
Ouderdomspensioen	-17.006	-15.890
Partnerpensioen	-2.736	-2.372
Wezenpensioen	-66	-81
Invaliditeitspensioen	-141	-134
Subtotaal	-19.949	-18.477
<i>Andere uitkeringen</i>		
Afkoopsommen	-23	-19
Overige uitkeringen	-30	-40
Subtotaal	-53	-59
Totaal pensioenuitkeringen	-20.002	-18.536

	2023	2022
[18] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-14.849	-23.027
Indexering en overige toeslagen	-1.293	-39.015
Rentetoevoeging	-19.363	3.883
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	20.013	18.567
Toename voorziening toekomstige kosten	-495	-777
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	741	687
Kanssystemen	1.652	-1.832
Wijziging marktrente	-21.694	245.119
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	946	747
Wijziging actuariële grondslagen	0	-4.452
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.566	-3.263
	-37.908	196.637
[19] Mutatie overige technische voorzieningen		
<i>Mutatie voorziening langdurig zieken</i>		
Mutatie boekjaar	313	94
	313	94
[20] Mutatie voorziening voor risico deelnemers		
Stortingen deelnemers	-3.863	-3.207
Onttrekkingen deelnemers	3.855	3.229
Rendement	-7.245	14.459
	-7.253	14.481
[21] Mutatie overige voorzieningen		
Storting	0	14
Aanwending	1.293	0
	1.293	14
[22] Onttrekkingen beleggingen voor risico deelnemers	-3.855	-3.229

	2023	2022
[23] Herverzekering		
<i>Premies herverzekering</i>		
Overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico	-70	-44
	-70	-44
<i>Uitkeringen uit herverzekering</i>		
WAO-hiatenpensioen	0	0
Kapitaal bij overlijden	0	0
	0	0
	-70	-44
[24] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie AZL	-710	-654
Incidentele werkzaamheden AZL	-223	-187
Onafhankelijk accountant ¹⁾	-68	-64
Actuaris	-438	-269
Kosten visitatie	-18	-18
Toezichtskosten	-70	-51
Contributies en bijdragen	-24	-20
Overige kosten	-209	-77
Terug te vorderen kosten PGGM	0	133
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.760	-1.207

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten voor 2023 bedragen € 454,- (2022: € 320,-) per deelnemer. Hierbij is het aantal deelnemers gelijk aan het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden.

1) Deze kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Controle van de jaarrekening huidig verslagjaar	-68	-64
Controle van de jaarrekening voorgaand verslagjaar	0	0
Andere controlewerkzaamheden	0	0
Fiscale advisering	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0
	-68	-64

Bovenstaande honoraria hebben betrekking op de werkzaamheden van het betreffende controlejaar die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. behoort.

	2023	2022
[25] Overige baten en lasten		
Belastingdienst (teruggave omzet- en dividendbelasting)	122	230
Vrijval kapitaal zonder nabestaanden	167	268
Diversen	88	-14
	377	484
Saldo van baten en lasten	35.313	25.156

Bezoldiging bestuursleden en verantwoordingsorgaan

Gedurende het boekjaar 2023 zijn de volgende vergoedingen betaald.

Betaalde vergoedingen bestuur en/of VO	2023	2022
Bestuursvergoedingen	24	17
Vergoedingen verantwoordingsorgaan	3	3
	27	20

Personeel

Gedurende het boekjaar 2023 en 2022 had het pensioenfonds geen personeelsleden in dienst.

Actuariële analyse van het saldo

Analyse jaarresultaat

	2023	2022
Wijziging rentetermijnstructuur	-21.694	245.119
Beleggingsopbrengsten	50.700	-171.126
Premies en koopsommen	4.530	-4.306
Waardeoverdrachten	-319	-107
Kosten	-119	380
Uitkeringen	11	31
Sterfte	1.406	-657
Arbeidsongeschiktheden	726	-813
Reguliere mutaties	-138	-128
Toeslagverlening	-1.293	-39.015
Wijziging Actuariële grondslagen	0	-4.452
Overige mutaties TV	0	0
Andere oorzaken	1.503	230
Totaal jaarresultaat	35.313	25.156

Bestemming saldo van baten en lasten

Resultaat verdeling

In de bestuursvergadering van 14 juni 2024 heeft het bestuur besloten het resultaat over het boekjaar 2023 als volgt te verdelen:

	2023
	x € 1.000
Algemene reserve	35.464
Premiereserve	-151
	35.313

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoets aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023 van 117,1% en 2022 van 118,5%.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	26.050	2,4	41.554	4,7
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	93.381	13,6	88.768	13,7
Valutarisico (S3)	35.468	1,7	22.178	0,7
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	11.348	1,0	10.751	1,1
Verzekeringstechnisch risico (S6)	15.761	0,3	14.832	0,3
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect	-62.526		-56.854	
Vereist eigen vermogen	119.482	19,0	121.229	20,5
Afname toerekening totale technische voorziening		-1,9		-2,0
	119.482	17,1	121.229	18,5
Aanwezige dekkingsgraad		122,9		119,1
Beleidsdekkingsgraad		123,3		118,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad		103,9		103,9
Strategisch vereiste dekkingsgraad		117,1		118,5
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		116,3		117,5

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert. In boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 123,3%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2022 van 118,2%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 5,1%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten) 2,1 (2022: 2,1)

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 14,6 (2022: 11,5)

Duratie van de pensioenverplichtingen 16,7 (2022: 16,9)

Het pensioenfonds dekt strategisch 60,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 60,0% op basis van de swapcurve is eind 2023 equivalent met een renteafdekking van 60% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 62,1% eind 2023.

De renteafdekking vindt plaats door te beleggen in de NN Duration Matching (M, L en XL) beleggingsfondsen.

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 24.798 (2,3%) en voor het strategisch renterisico 26.050 (2,4%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen en vastgoed per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	10.359	3,0	5.953	1,9
Niet-beursgenoteerd vastgoed	57.653	17,0	71.021	22,4
Ontwikkelde markten (Mature markets)	241.341	71,1	207.796	65,8
Opkomende markten (Emerging markets)	30.391	8,9	30.949	9,8
Private Equity	128	0,0	192	0,1
	339.872	100,0	315.911	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging.

De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 89.912 (13,2%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 93.381 (13,6%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

Verdeling totale beleggingsportefeuille naar vreemde valuta

	Beleggingen in vreemde valuta		Valuta- derivaten	Netto positie	
	€	%	€	€	%
Euro	415.331	53,0	150.479	565.810	72,3
Amerikaanse dollar	202.228	25,8	-130.984	71.244	9,1
Japanse yen	17.514	2,3	-11.288	6.226	0,8
Britse pond	11.736	1,5	-8.280	3.456	0,4
Overige valuta	136.366	17,4	73	136.439	17,4
	783.175	100,0	0	783.175	100,0

Strategisch dekt het fonds 41,0% van haar niet-euro beleggingen af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 30.349 (1,3%) en voor het strategisch valuta risico 35.468 (1,7%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	73.060	16,2	76.286	19,3
AA	22.939	5,1	14.104	3,6
A	37.629	8,3	34.316	8,7
BBB	65.760	14,5	57.197	14,5
Lager dan BBB	12.098	2,7	14.465	3,7
Geen rating	240.529	53,2	198.018	50,2
	452.015	100,0	394.386	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	236.244	52,3	205.340	52,1
Resterende looptijd 1 <> 5 jaar	102.673	22,7	88.105	22,3
Resterende looptijd >= 5 jaar	113.098	25,0	100.941	25,6
	452.015	100,0	394.386	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 11.158 (1,0%) en voor het strategisch kredietrisico van 11.348(1,0%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 15.761 (0,3%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 15.761 (0,3%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook 'grote posten' zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen per regio:</i>				
Europa	445.495	56,9	422.797	59,4
Noord Amerika	195.572	25,0	162.597	22,8
Azië	38.247	4,9	31.724	4,5
Opkomende markten	69.938	8,9	69.884	9,8
Overige	33.923	4,3	24.942	3,5
	783.175	100,0	711.944	100,0

Aandelen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Basisindustrieën (grondstoffen)	11.660	4,3	10.281	4,3
Duurzame consumenten goederen	32.035	11,8	26.742	11,2
Niet-duurzame consumentengoederen	17.732	6,5	19.244	8,1
Energie	12.425	4,6	13.652	5,7
Gezondheidszorg	32.075	11,8	35.948	15,0
Financiële dienstverlening	46.557	17,1	37.975	15,9
Industriële ondernemingen	25.104	9,2	20.294	8,5
Informatietechnologie	66.489	24,5	51.163	21,5
Nutsbedrijven	6.030	2,2	5.129	2,1
Telecommunicatie	21.447	7,9	17.266	7,2
Overig	306	0,1	1.243	0,5
	271.860	100,0	238.937	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Smurfit Kappa Group en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Het pensioenfonds hanteert een passieve beleggingsstrategie en er is derhalve geen sprake van een actief beheer risico.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkinggraad

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad dient een aanpassing van -1,8%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van -1,9%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een voorziening voor risico deelnemers heeft.

De jaarrekening is vastgesteld te Amsterdam op 14 juni 2024.

Het Bestuur

Steven Stoffer
Voorzitter

Ton van Gestel
Secretaris

Ed Vervoort

Marc van den Heuvel

Peter van Dijk

Peter Fleurkens

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

Op basis van artikel 4 'Inkomsten en uitgaven' van de statuten van het pensioenfonds worden de uit de statuten en het pensioenreglement voortvloeiende pensioenverplichtingen volledig door waarden gedekt, waarbij het saldo van baten en lasten wordt toegevoegd dan wel onttrokken.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland te Oosterhout is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.285.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 310.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 14 juni 2024

drs. Jack Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland

Verklaring over de jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland te Eindhoven gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort. Wij verwijzen naar hoofdstuk "Frauderisico's en naleving

wet- en regelgeving” van het bestuursverslag, waarin het bestuur haar analyse en overwegingen ten aanzien van frauderisico’s heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het bestuur, het integriteitsplan, de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de incidentenregeling, en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het bestuur of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Daarnaast hebben wij de rapportages van de sleutelfunctiehouders en de compliance officer geëvalueerd. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico’s, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico’s.

De door ons geïdentificeerde frauderisico’s en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<i>Frauderisico inzake de inherente mogelijkheid van het bestuur om interne beheersingsmaatregelen te doorbreken</i> Volgens de controlestandaarden is het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt in alle entiteiten aanwezig. Inherent bevindt het bestuur van een entiteit zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur in: – journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; – schattingen; – significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing voor het maken van schattingen. Daarnaast hebben wij de beheersmaatregelen ten aanzien van de toegangsbeveiliging in de IT-systemen getoetst door het verkrijgen van inzicht in de ISAE 3402-rapportages van relevante serviceorganisaties. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij aandacht voor belangrijke schattingsposten die zijn gebaseerd op subjectieve input, zoals de fonds specifieke elementen in de technische voorzieningen en de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. Wij hebben naar aanleiding van onze controle en de uitkomsten daarvan, deze schattingsposten beoordeeld op aanwijzingen van tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. Daarbij hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden uitgevoerd: – Evaluatie van de gehanteerde actuariële grondslagen en actuariële analyse en bespreking hiervan met het bestuur en de certificerende actuaire; – Aansluiting van waardering van beleggingsfondsen met de nettovermogenswaarde zoals vermeld in de (gecontroleerde) jaarverslagen van de beleggingsfondsen; – Uitvoering van alternatieve werkzaamheden zoals back-testing voor beleggingsfondsen waarvoor geen gecontroleerde nettovermogenswaarde of jaarrekening beschikbaar is per balansdatum; – Beoordeling van de toelichting op de financiële positie en het toetsen aan de vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Wij zijn alert geweest op mogelijk significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering geïdentificeerd. Wij hebben bij onze controle van de schattingsposten geen aanwijzingen van tendenties als gevolg van belangen van het bestuur geïdentificeerd. Onze werkzaamheden hebben tevens niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben wij kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Controleaanpak continuïteit

Pensioenfonds zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking, het vereist eigen vermogen, aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het pensioenfonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals toegelicht in het onderdeel 'Risicoparagraaf' in de jaarrekening bevindt het pensioenfonds zich op balansdatum niet in een (reserve) tekortsituatie. Het is de verwachting van het bestuur dat het pensioenfonds over voldoende potentieel beschikt om uit een situatie van reservetekort te blijven. Het bestuur heeft de continuïteitsbeoordeling van de stichting voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening uitgevoerd en geen gebeurtenissen of omstandigheden geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de stichting om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 8 juli 2024

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

Bijlage 1, Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Productnaam: Pensioenregeling Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 724500M2NQG4CRY3ES09

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☐ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%	☐ met een sociale doelstelling
	☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- **Klimaatverandering:** ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;
- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;

- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken. Het pensioenfonds heeft in deze periode echter nog geen specifieke invulling kunnen geven aan het thema klimaatverandering.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

De kenmerken ten aanzien van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie zijn de afgelopen periode in de beleggingsportefeuille gerealiseerd door toepassing van het uitsluitingsbeleid.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maakt aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Un Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10) en
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (PAI 14).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaatverandering:

- 3) de gemiddelde CO2-afdruk van de beleggingen in ondernemingen..

Het pensioenfonds meet de verwezenlijking van de duurzaamheidskenmerken op basis van de onderstaande duurzaamheidsindicatoren.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*	0,4	1,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)*	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
Aansluiting op uitsluitingsbeleid van het fonds**	-	Vastgesteld	Beoordeling of het uitsluitingsbeleid van het fonds wordt toegepast binnen de beleggingsfondsen.
CO2 -Voetafdruk (scope 1 + 2 + 3)**	-	322	De CO2 -Voetafdruk laat zien voor hoeveel CO ₂ -emissies de beleggingsportefeuille verantwoordelijk is per USD 1 mln van het belegd vermogen.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

** Monitoring en data beschikbaar vanaf 2023

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Het pensioenfonds heeft geen rekening gehouden met ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren in de zin van de SFDR wetgeving.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	3.84	DE
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.53	BE
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.64	US
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.58	NL
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.45	US
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.00	CA
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.98	DE
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.96	JP
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.89	JP

Alphabet Inc.	INFORMATION AND COMMUNICATION	0.85	US
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.83	US
Svenska Handelsbanken Ab	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.83	SE
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.82	UK
Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.81	NO
Axa Banque	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.80	FR

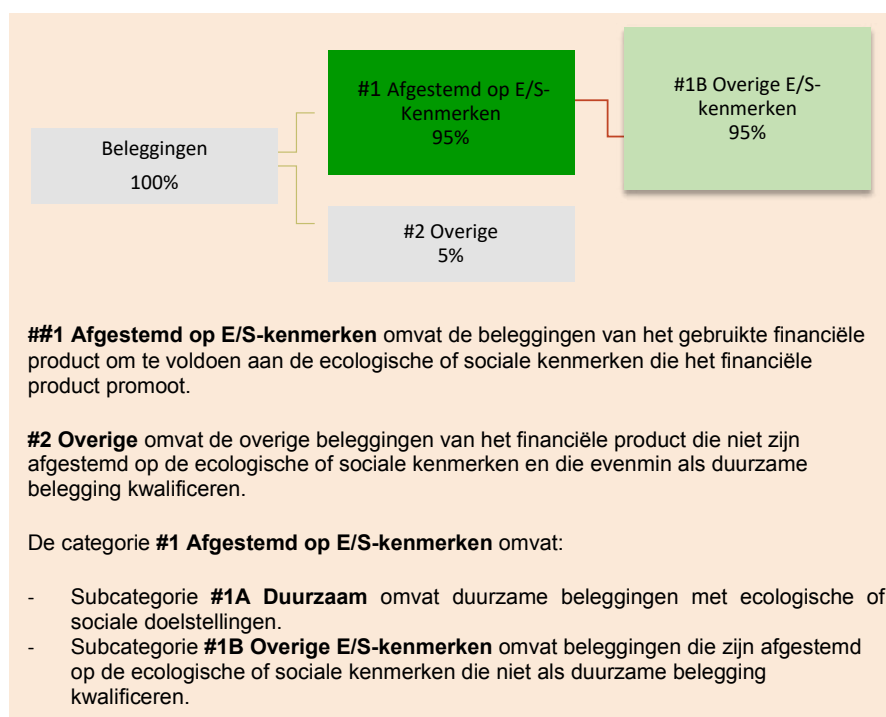
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Activa %
--------	----------

FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	33.15
MANUFACTURING	15.79
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	11.10
REAL ESTATE ACTIVITIES	9.17
INFORMATION AND COMMUNICATION	7.18
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.90
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.53
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	2.00
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.77
MINING AND QUARRYING	1.00
CONSTRUCTION	0.55
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.51
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	0.51
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC, AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.48
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.22
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.13
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.10
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.03
EDUCATION	0.01
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.00
Other	10.86

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?

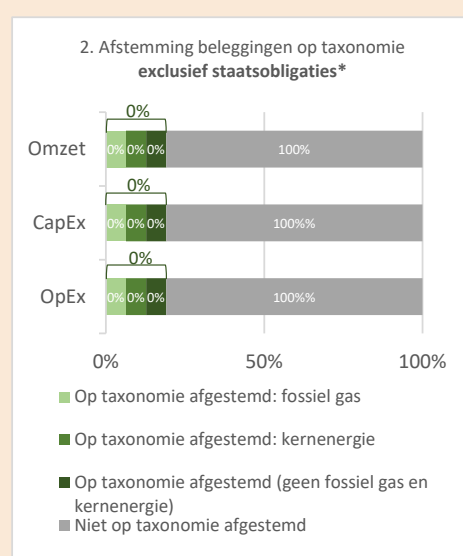
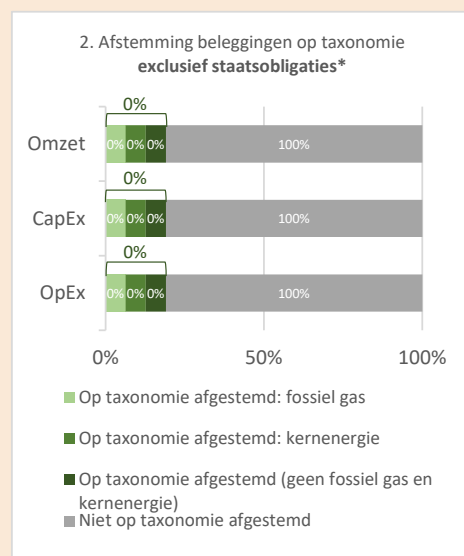
- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.*

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

**In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.*

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● Hoe verhield het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet;

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid gehanteerd gericht op ondernemingen en landen die maatschappelijk ongewenst gedrag vertonen of betrokken zijn bij maatschappelijk ongewenste activiteiten.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie heeft het pensioenfonds voor alle aandelen en bedrijfsobligatiebeleggingen beleggingsfondsen geselecteerd die niet beleggen in grove schenders van VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de OESO, producenten van controversiële wapens of landen waartegen een wapenembargo is uitgevaardigd

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft beleggingsfondsen aangehouden die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren.

3. ESG-integratie

Het fonds heeft de voorkeur gegeven aan ESG-beleggingsoplossingen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsstrategie. Hiertoe heeft het fonds voornamelijk beleggingsfondsen met een SFDR artikel 8 of 9 classificatie aangehouden.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee
wordt gemeten of het
financiële product
voldoet aan de
ecologische of sociale
kenmerken die dat
product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Bijlage 2, begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. De ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) gaat nader in op de organisatie van het fonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet waaronder grondslagen, het beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) en de sturingsmiddelen, de hoofdlijnen van het interne risicobeheersingssysteem alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken ten behoeve van de vaststelling van de benodigde koopsommen of premies en de verplichtingen van het fonds (vaststelling voorziening pensioenverplichtingen). Tevens verricht de actuaris risicoanalyses en studies met betrekking tot het afstemmen van verplichtingen en beleggingen.

Asset Liability Management-studie (ALM-studie)

Deze studie geeft inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van een pensioenfonds en biedt een pensioenfondsbestuur de mogelijkheid diverse beleidsvariabelen (zoals beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid) in hun onderlinge samenhang te evalueren.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector. De AFM is toezichthouder op de pensioenfondsen voor zover het gaat om het effectentypisch gedragstoezicht.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals zakelijke en vastrentende waarden.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde (DNB) dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Beleidsmonitor

Met behulp van de beleidsmonitor heeft het bestuur inzicht in de werkelijke beweging van de dekkingsgraad over het afgelopen jaar. De beweging van de dekkingsgraad wordt op dagbasis bepaald, waarmee een indruk van de opgetreden volatiliteit wordt verkregen.

Tevens heeft het bestuur door middel van de beleidsmonitor inzicht in de beweging van de streefgrens en de mate van afdekking van het renterisico.

Beleidsregel Uitbesteding Pensioenfondsen

Voorschriften van De Nederlandsche Bank met betrekking tot de uitbesteding van activiteiten door de pensioenfondsen.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Code pensioenfondsen

Deze Code, opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, bevat normen voor 'goed pensioenfondsbestuur'.

De Code komt voor pensioenfondsen in de plaats van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur, die de Stichting van de Arbeid in 2005 heeft gepubliceerd.

De Code staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van het volledige stelsel van bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast geven de aanbevelingen, convenanten en Codes van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid richting aan de governance: wat houdt goed bestuur van pensioenfondsen in en hoe houden betrokkenen daar toezicht op.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden ter dekking van aangegane marginverplichtingen –dit betreft de verplichting van beleggers om een waarborgsom in geld of dekking in de vorm van effecten te storten bij hun bank of commissionair bij het schrijven van opties of andere afgeleide producten– welke voortkomen uit hoofde van de aangegane derivatenpositie(s).

Commodity

Beleggingsklasse die betrekking heeft op grondstoffen.

Contante waarde

De waarde die op dit moment aanwezig moet zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, toekomstige pensioenbetalingen te kunnen verrichten.

Corporate Governance

Stel regels of aanbevelingen die betrekking hebben op goed management van organisaties zoals private ondernemingen.

Deze aanbevelingen kunnen uiteraard worden toegepast op pensioenfondsen in welk geval wordt gesproken over goed pensioenfondsbestuur.

Creditspread

Dit is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van tegenpartijen (debiteur) en de uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, tot uitkering zal komen.

Dekkingsgraad

Een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad is de verhouding tussen de bezittingen (het vermogen) van het fonds aan de ene kant en de waarde van de huidige en toekomstige pensioenuitkeringen (de verplichtingen) van het fonds aan de andere kant. Zijn er evenveel bezittingen als verplichtingen, dan is de dekkingsgraad 100%.

Het fonds kent diverse dekkingsgraden: de marktwaarde dekkingsgraad en de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad (ook wel FTK-dekkingsgraad genoemd) inclusief de beleidsdekkingsgraad.

De DNB-dekkingsgraad is de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentecurve.

De marktwaarde-dekkingsgraad wordt gebruikt in het beleidskader van het fonds en wordt vastgesteld op basis van de marktrente.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere de navolging van de Pensioenwet bewaakt.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijv. een aandeel), een referentieprijs of een index (bijv. de AEX-index). De hoofdvormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten. Ook valutatermijncontracten worden als derivaten aangemerkt.

DNB dekkingsgraad

Dit is de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentecurve.

Doorsneepremie

De premie die voor de deelnemers uniform is vastgesteld zonder rekening te houden met individuele verschillen in leeftijd, burgerlijke staat of geslacht.

Duration

Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Effectentypisch gedragstoezicht

Gedragstoezicht dat vooral betrekking heeft op de gedragingen van verantwoordelijke directies en besturen van financiële instellingen, zoals de naleving van gedragscodes, corporate governance e.d. Het gedragstoezicht wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten. Een ander onderwerp van aandacht van het gedragstoezicht is de consumentenbescherming. Effectentypisch gedragstoezicht onderscheidt zich van prudentieel toezicht dat wordt uitgeoefend door De Nederlandsche Bank.

Emerging Markets

Opkomende markten.

Ervaringssterfte

Uit onderzoeken blijkt dat sterfte onder collectief verzekerden bij pensioenfondsen en levensverzekeraar lager ligt dan de bevolkingssterfte. Dit effect is sterker naar mate het verzekerde pensioenbedrag hoger is. Om hiermee rekening te houden bij het maken van berekeningen kan een pensioenfonds de 'ervaringssterfte' vaststellen: de in pensioenbedragen gemeten verhouding tussen bevolkingssterfte en waargenomen sterfte in het pensioenfonds.

ESG-beleggen (Environmental, Social and Governance)

Beleggen, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de financiële aspecten van bedrijven, maar er ook oog is voor milieu sociaal beleid en een goede ondernemingsstructuur.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het toezichtregime dat van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen.

Forward curve

Geeft de toekomstige renteniveaus weer zoals die berekend kunnen worden op basis van de huidige curve.

Franchise

Het deel van het pensioengevend salaris dat voor de pensioenberekening buiten beschouwing wordt gelaten. Dit deel wordt geacht door de AOW-uitkering voldoende van pensioen te worden voorzien.

Gedragscode

De gedragscode bevat voorschriften voor bestuurders en eventuele medewerkers van het pensioenfonds ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige, vertrouwelijk informatie. Deze informatie betreft voor een belangrijk deel de beleggingstransacties namens het fonds.

Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsden dienen periodiek (tenminste jaarlijks) een haalbaarheidstoets uit te voeren die inzicht moet geven in de gevolgen van de financiële opzet van het fonds, de verwachtingen en risico's (met name ten aanzien van koopkrachtbehoud), de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid en de herstelkracht van het fonds.

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse). Jaarlijks wordt met deze toets gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat (dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud) en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario nog steeds aansluit bij de gewekte verwachtingen.

De beleidsgrenzen voor deze toets worden door het bestuur zelf vastgesteld op basis van de risicohouding van het fonds. Indien de door het bestuur vastgestelde grenzen voor de lange termijn risicohouding worden overschreden (de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat en de afwijking van pensioenresultaat in het slechtweerscenario), dan zal het bestuur in overleg gaan met de sociale partners en verantwoordingsorgaan.

Herstelplan

Vanuit het nieuwe Financiële Toetsingskader (FTK) hanteert De Nederland Bank vanaf 2015 een aanpak met herstelplannen. Indien een Pensioenfonds in een tekort verkeerd moet het een herstelplan opstellen. Elk jaar moet een pensioenfonds opnieuw aantonen dat het vanaf dat moment kan herstellen binnen de wettelijke hersteltermijn.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van (extra hoge) risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdens- en invaliditeitsrisico's (risicoherverzekering).

Indexatie

Een nadere toelichting is opgenomen in het begrip 'toeslag'.

ISAE 3402-rapportage

Een ISAE 3402-rapportage is een audit, uitgevoerd door een onafhankelijk accountant naar de opzet, het bestaan en de werking van interne controlemaatregelen bij een uitvoeringsorganisatie. Een ISAE 3402-rapportage kan de uitbestedende partij en de onafhankelijke accountants helpen meer zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de effectiviteit van de controlemaatregelen van de uitvoeringsorganisatie. De ISAE 3402-rapportage omvat alle processen die de financiële jaarrekening van een pensioenfonds raken.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loonontwikkeling.

Kritische dekkingsgraad

De kritische dekkingsgraad is de grens waaronder een pensioenfonds niet meer tijdig kan herstellen tot het vereist eigen vermogen binnen de termijn van het herstelplan.

Langlevenrisico

Het risico dat het fonds loopt dat een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht.

Leeftijdsterugstelling

Het bewust kijken in de overlevingstafel (sterftetafel) bij een jongere leeftijd dan de daadwerkelijke leeftijd, om zo te anticiperen op een toekomstige stijging van de gemiddelde levensduur van de gehele bevolking of van een bevolkingsgroep (bijvoorbeeld alleen mannen of alleen vrouwen).

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Beleggen, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de financiële aspecten van bedrijven, maar er ook oog is voor mens en milieu.

Marktwaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dat moment verkocht zou worden.

Marktwaarde dekkingsgraad

Dit is de dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de marktrente. Deze marktwaarde-dekkingsgraad wordt gehanteerd voor beleidsbeslissingen (zoals premievaststelling en toeslagverlening).

Middelloodsysteem

Pensioensysteem waarbij aan het einde van de deelneming toe te kennen pensioen is gerelateerd aan de gemiddelde pensioengrondslag over de gehele periode van deelneming aan de pensioenregeling.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioen, en vaak ook voor wezenpensioen.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafel

Aan de hand van statistische gegevens opgestelde lijst, waaruit men kan aflezen hoe groot de gemiddelde levensduur of sterftekans is van een persoon van een bepaalde leeftijd.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Partnerpensioen

Pensioen dat wordt uitgekeerd aan de (huwelijks) partner en eventuele ex-partner na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Pensioen 1-2-3

Pensioen 1-2-3 staat voor een aanpak waarbij de deelnemer informatie over de pensioenregeling in drie lagen ontvangt:

- 1 De eerste laag wordt op papier verstrekt en vervangt de startbrief voor nieuwe indiensttreders (nieuwe deelnemers). Er staat kort de belangrijkste informatie in over de pensioenregeling (niet gepersonaliseerd). Deze laag 1 wordt door het pensioenfonds met een brief verstrekt waarbij de deelnemer wordt gewezen op toekomstige digitale communicatie. Bij het pensioenfonds worden de begeleidende brief en de eerste laag standaard opgenomen in Mijn Pensioencijfers, het deelnemersportaal van het fonds.
- 2 In de tweede laag vindt de deelnemer een verdere toelichting op de individuele pensioenregeling. Die tweede laag kan de deelnemer vinden op de website van het fonds. Op die manier is de informatie ook toegankelijk voor de bestaande deelnemers.
- 3 Wie alles tot in detail wil weten over bijvoorbeeld het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst, enzovoort, vindt dat in de derde laag van informatie. Al deze documenten staan op de website van het pensioenfonds.

Pensioenaanspraak

Het recht op een nog niet ingegaan pensioen, uitgezonderd de overeengekomen voorwaardelijke toeslagverlening.

Pensioenfederatie

Organisatie die de gemeenschappelijke belangen behartigt van aangesloten Nederlandse pensioenfondsden. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de koepels voor ondernemingspensioenfondsden (OPF), beroepspensioenfondsden (UvB) en bedrijfstakpensioenfondsden (VB).

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Dit is het voor het pensioen meetellende salaris (inclusief ploegentoeslag) minus de franchise.

Pensioenovereenkomst

De arbeidsvoorwaardelijke afspraken tussen de werkgevers(organisaties) en de werknemers(organisaties) welke betrekking hebben op pensioen. De pensioenovereenkomst is onderdeel van de arbeidsovereenkomst.

Pensioenrecht

Het recht op een ingegaan pensioen, uitgezonderd de overeengekomen voorwaardelijke toeslagverlening.

Pensioenregister

Een register dat het burgers mogelijk maakt om via één ingang een totaaloverzicht te krijgen van alle bij pensioenfondsden en pensioenverzekeraars in collectieve regelingen opgebouwde pensioenaanspraken alsmede de AOW-uitkering. Het register laat bovendien zien waar het pensioen is opgebouwd en waar de burger terecht kan voor meer informatie. Het pensioenregister is op 6 januari 2011 in werking getreden.

Pensioenresultaat

De maat van koopkrachtbehoud van de nu opgebouwde pensioenen.

Pensioenwet

De wet die vanaf 1 januari 2007 de voormalige Pensioen- en spaarfondsdenwet (PSW) vervangt.

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen). In het kader van Pension Fund Governance heeft eerst de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen en later de Stichting van de Arbeid aanbevelingen gedaan voor goed pensioenfondsbestuur. Deze waarborging voor goed bestuur (principes voor goed pensioenfondsbestuur en vanaf 1-1-2014 de Code Pensioenfondsen) is verankerd in de op 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en partner- en wezenpensioen.

Principes voor goed pensioenfondsbestuur

Aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid voor de besturen van pensioenfondsen om te komen tot goed pensioenfondsbestuur. De principes voor goed pensioenfondsbestuur zijn verankerd in de Pensioenwet en hebben betrekking op de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording alsmede intern toezicht.

Deze Principes zijn vanaf 1 januari 2014 vervangen door de Code Pensioenfondsen.

Prognosetafel

Een overlevingstafel die gebruikt wordt in de actuariële praktijk, of voor de vaststelling van de technische voorziening, waarbij modelmatig rekening gehouden is met de verwachte toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Prudentieel toezicht

Bedrijfseconomisch toezicht dat zich met name richt op de handhaving c.q. waarborging van de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Dit type toezicht berust bij De Nederlandsche Bank. Prudentieel toezicht onderscheidt zich van effectentypisch gedragstoezicht dat wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten.

Real Estate

Onroerend goed.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde vermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden (voorziening pensioenverplichtingen) wordt uitgegaan. In het Financieel Toetsingskader wordt de rekenrente bepaald op basis van de rentetermijnstructuur (marktwaarde).

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, eist hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Risicobudget

Het risicobudget (ook wel tracking error genoemd) is een statistische maatstaf (standaard deviatie) voor het toegestane risico in de beleggingsportefeuille als geheel. Indien het risicobudget gelijk is aan 7 en het verwachte rendement is 5, dan is er een redelijk grote

kans (67%) dat het te realiseren rendement tussen -2 (5 - 7) en 12 (5 + 7) ligt.

Per beleggingscategorie worden tracking errors vastgesteld die de verwachte spreiding van de rendementen voor die categorie aangeven. De gewogen som van deze tracking errors moet gelijk zijn aan het totaal risicobudget.

Risicobudgettering

Risicobudgettering is het vaststellen van de wijze waarop het vastgestelde risico budget zo efficiënt mogelijk over de verschillende beleggingscategorieën en vermogensbeheer kan worden verdeeld.

Risicoherverzekering

Het herverzekeren door een pensioenfonds van bepaalde risico's die dat pensioenfonds niet zelf op een verantwoorde wijze kan dekken. Hierbij gaat het vooral om risico's die betrekking hebben op overlijden en arbeidsongeschiktheid. Zie ook: herverzekering.

Security lending

Security lending is het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

Service Level Agreement (SLA)

Beschrijving van overeengekomen dienstverlening tussen partijen bij uitbesteding van bedrijfsprocessen, inclusief de rechten en plichten van partijen ten aanzien van het overeengekomen kwaliteitsniveau van de te leveren diensten en/of producten.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Zie ook het begrip dekkingsgraad.

Stop-lossverzekering

Verzekering die ertoe dient om de totale schade in enig jaar als gevolg van overlijden en/of arbeidsongeschiktheid te beperken. Deze bovengrens wordt ook wel prioriteit genoemd.

Swaprente

Het tarief waartegen op de geld- en kapitaalmarkt leningen met verschillende looptijden worden geruild.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioenuitkering of aanspraak op pensioen, gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven toeslagregeling.

Total return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

Tracking error

Risico maatstaf die weergeeft hoe groot de kans is dat het rendement afwijkt van de benchmark. De tracking error is gelijk aan de standaarddeviatie van deze afwijkingen. Een hoge tracking error betekent veel kans op een rendement ver onder of boven de benchmark.

UFR

De UFR is een correctie op de actuele marktrente. Dit houdt in dat de marktrente voor de lange en zeer lange termijn wordt aangepast en tendeert naar een langjarig gemiddelde.

Uitkeringsovereenkomst

Een uitkeringsovereenkomst is een overeenkomst inzake een vastgestelde pensioenuitkering. Op grond van de Pensioenwet is dit een van de drie toegelaten pensioensystemen.

Uitvoeringsovereenkomst

Overeenkomst tussen de werkgever en het pensioenfonds omtrent de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst is onder meer vastgelegd: de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan, de uitgangspunten en procedures met betrekking tot de besluitvorming over vermogenstekorten en vermogenoverschotten dan wel winstdeling, de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt, de procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingsverplichting door de werkgever; en de wijze waarop de premie wordt vastgesteld en het betalingsvoorbehoud van de werkgever.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Het format van het pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig wordt gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders hetzelfde format hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar op kunnen tellen en een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Valutatermijncontracten

Dit is een contract voor het afdekken van valutarisico. In dit contract wordt vooraf afgesproken tegen welke prijs en op welke datum de valutaposities worden verrekend.

Vastrentende waarden

Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals obligaties. Andere vormen van vastrentende waarden zijn onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Verantwoordingsorgaan

Orgaan waaraan het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks verantwoording moet afleggen. In dit orgaan zijn de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) vertegenwoordigd.

Visitatiecommissie

De commissie die periodiek (m.i.v. 1-7-2014 tenminste eens per jaar) het functioneren van het bestuur zal beoordelen. Deze commissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat tenminste uit drie onafhankelijke externe deskundigen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Dit is de, met inachtneming van de actuariële grondslagen (rekenrente, kansstelsels en kostenopslagen), vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde (contante waarde) van de opgebouwde pensioenen aangeeft.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de contante waarde van de verkregen aanspraken door het pensioenfonds van de oude werkgever aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever, waarvoor de deelnemer in de nieuwe pensioenregeling extra deelnemersjaren verkrijgt (in eindloonregelingen) dan wel extra pensioenaanspraken krijgt toegekend (in middelloonregelingen).

Wachttijdvoorziening

Voorziening ter dekking van het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid. Een groot deel van het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid wordt door het pensioenfonds zelf gedragen (eigen beheer). De rest van het risico, het risico uitgaand boven een stoploss grens, is herverzekerd. Ter financiering van het premievrijstellingsrisico in eigen beheer, wordt door het fonds gedurende een wachttijd, zijnde de periode van loondoorbetaling (gedurende twee jaar na aanvang van de arbeidsongeschiktheid) geld gereserveerd ter dekking van de schade die het fonds pas na afloop van deze wachttijd kan vaststellen.

Wet Toekomst Pensioenen (WTP)

Het kabinet heeft samen met werknemer- en werkgeversorganisaties in 2019 een pensioenakkoord gesloten. Dit wetsvoorstel komt daaruit voort en regelt de herziening van de tweede pijler van het pensioenstelsel.

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering die wordt uitgekeerd aan de kinderen (tot een bepaalde leeftijd) na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Wortelformule

Maakt onderdeel uit van het standaardmodel waarop het vereist eigen vermogen van het fonds wordt bepaald.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken. Onder onroerende zaken wordt verstaan beleggingen in onroerend goed, zoals kantoren, winkels en woningen. Deze kunnen zowel op directe wijze geschieden als op indirecte wijze door belegging in op dat terrein gespecialiseerde al dan niet beursgenoteerde beleggingsfondsen.

Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland

Bezoekadres:

Warandelaan 2
4904 PC Oosterhout

Postadres:

Postbus 19
4900 AA Oosterhout

www.smurfitkappapensioen.nl